

Vnímaná vlastní účinnost klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Jana Stratilová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Stratilová**
Osobní číslo: **H140156**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Vnímaná vlastní účinnost klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou péči**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti náhradní rodinné péče, faktorů ovlivňujících vlastní účinnost a sociálně právní ochrany dětí.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Vyd. 2, přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: v kontextu plánování péče. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0522-7.

WIEGEROVÁ, Adriana. Self-efficacy: (osobne vnímaná zdatnosť) v edukačných súvislostiach. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2012. ISBN 978-80-10-02355-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Karla Hrbáčková, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **29. listopadu 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 29. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 6. 3. 2014

..... Špaklová

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporuje-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k větší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Tématem Bakalářské práce je vyhodnocení míry vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Zabývá se samotnou teorií vnímané vlastní účinnosti, náhradní výchovnou péčí a také klíčovými pracovníky. Na základě dotazníkového šetření je zjištěna míra vnímané vlastní činnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Klíčová slova: vnímaná vlastní účinnost, ústavní péče, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, orgán sociálně právní ochrany dětí, klíčový pracovník

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

Presented Bachelor's thesis deals with the assessment of the self-efficacy level of key workers in facilities for children requiring immediate assistance. The thesis focuses on the self-efficacy theory, institutional care and key workers as well. To determine the self-efficacy level of key workers in facilities for children requiring immediate assistance a questionnaire was used.

Keywords: self-efficacy, institutional care, facilities for children requiring immediate assistance, social and legal protection of children , key workers

Poděkování:

Děkuji Mgr. Karle Hrbáčkové, Ph.D. za odborné vedení a rady.

Mé poděkování také patří PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D. a Mgr. Lucii Blašíkové za odborné konzultace.

Neméně důležité poděkování patří mým blízkým za trpělivost a veškerou podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VNÍMANÁ VLASTNÍ ÚČINNOST	11
1.1 PROCESY AKTIVOVANÉ VNÍMANOU VLASTNÍ ÚČINNOSTÍ.....	13
1.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VNÍMANOU VLASTNÍ ÚČINNOST	14
2 ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI VYŽADUJÍCÍ OKAMŽITOU POMOC	20
2.1 SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ.....	21
2.2 NÁHRADNÍ VÝCHOVNÁ PÉČE	24
3 KLÍČOVÍ PRACOVNÍCI	27
3.1 POŽADAVKY NA KLÍČOVÉHO PRACOVNÍKA A JEHO POVINNOSTI	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	31
4.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY, CÍLE A HYPOTÉZY	31
4.2 TECHNIKY SBĚRU DAT	33
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	35
4.4 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ	36
5 ANALÝZA DAT	37
6 INTERPRETACE DAT (DISKUSE), DOPORUČENÍ PRO PRAXI	45
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	52
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	53
SEZNAM TABULEK	54
SEZNAM PŘÍLOH	55

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá vnímanou vlastní účinností klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V poslední době došlo k mnoha změnám týkajících se zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, zredukování počtu Klokánek spadajících pod Fond ohrožených dětí, který byl jedním z největších zřizovatelů těchto zařízení v České republice. Do budoucna je připravena novelizace zákona, která více upravuje tato zařízení. Je to tedy velmi diskutované téma a je třeba mít přehled v této oblasti. Teoretická část této práce se bude skládat ze třech hlavních kapitol. V první kapitole se budeme zabývat přímo teorií vnímané vlastní účinnosti, která vychází z teorie kanadského psychologa Alberta Bandury, jejími oblastmi, procesy aktivované vnímanou vlastní účinností, tak i faktory, které ovlivňují vnímanou vlastní účinnost a to chování, osobnost a vnější prostředí. V druhé kapitole bude vymezeno zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Zároveň budeme definovat toto zařízení z pohledu platné legislativy České republiky. Blíže přiblížíme jejich činnost a podmínky přijetí dítěte do tohoto zařízení. Jako první podkapitola druhé kapitoly bude uveden orgán sociálně právní ochrana dětí, pod které spadají zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a stručná historie sociálně právní ochrany dětí pro nás, jak se postupně tato organizace a právo formovalo v průběhu let. Druhá podkapitola bude definovat náhradní výchovnou péči s jejími formami, tedy stručně vymezíme osvojení, poručenství, pěstounství, pěstounství na přechodnou dobu a svěření do péče jiné osoby než rodiče. Dále se budeme zabývat ústavní výchovou, jelikož občanský zákoník (z. č. 81/2012 Sb.) definuje zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc jako zařízení, ve kterých je prováděn výkon ústavní výchovy. Poslední kapitolou teoretické části bude kapitola týkající se klíčových pracovníků. Budou zmíněny požadavky na tuto profesi a také jejich povinnosti jakožto osoby, která je v blízkém a opakovaném styku s dítětem. Pod pojmem dítě tato bakalářská práce spolu s Úmluvou o právech dítěte chápe osobu nezletilou, tedy mladší 18 let, nebo 16 let, je-li zletilosti dosaženo dle zákona dříve.

V praktické části této bakalářské bude vymezen výzkumný soubor, techniky sběru dat, vyhodnocení dotazníkového šetření, následně budou zodpovězeny výzkumné otázky a také splněny výzkumné cíle, které mají za úkol zjistit míru vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Tato míra bude zjištěna i v oblasti osobní vnímané účinnosti, tak i v rámci obecné osobní účinnosti. V neposlední řadě budou ověřeny či vyvráceny hypotézy, které se zaměřují na to, zda existuje souvislost mezi vnímanou vlastní účinností v závislosti na letech praxe a zda existují rozdíly ve vní-

mané vlastní účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese. Obě tyto hypotézy budeme též ověřovat či vyvracet pro oblast osobní vnímané účinnosti a obecné vnímané účinnosti. Jako poslední kapitola bude věnována interpretaci dat, kde shrneme získaná a vyhodnocená data.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VNÍMANÁ VLASTNÍ ÚČINNOST

Existuje velká pluralita překladů a to proto, že je tento pojem vázán na psychologickou teorii A. Bandury, a tím nemůže být přeložen doslova a také musí českým čtenářům naznačit, o čem tato teorie pojednává a tím více být pochopitelná pro širší společnost. Například Vymětal (Vymětal, 2004) tento pojem uvádí v překladu jako sebeuplatnění, Binarová (in Wiegerová, 2012) jako sebeúčinnost, Křivohlavý (Křivohlavý, 1993) jako obecnou vlastní efektivitu či Mertin (Mertin in Wiegerová, 2012) jako přesvědčení o vlastní úspěšnosti. (Wiegerová, 2012) Pro tuto bakalářskou práci používáme překlad vnímaná vlastní účinnost. Tento překlad můžeme vidět v publikacích u osobností jako Hoskovcové (Hoskovcová, 2006), Hrbáčkové a Petr Šafránkové (Hrbáčková, Petr Šafránková, 2015) či Wiegerové (Wiegerová, 2012).

Lidé se vždy snažili získat kontrolu nad věcmi ovlivňujícími jejich život. V primitivních dobách, kdy toho ještě nevěděli tolik o světě, svěřovali své tužby a činy nadpřirozenu v rámci různých rituálů či modliteb. Postupem času, kdy byla výrazně posílena schopnost lidí předvídat události a tím pádem i vykonávat určitou kontrolu nad nimi, víra v nadpřirozeno ustoupila koncepcím, které uznávají sílu lidí utvářet svůj vlastní osud. Díky lidské vynalézavosti a znalostem lidé vytvořili/vynalezli technologie, které nám zjednodušují každodenní život. Je vytvořen zdravotní, psychologický a sociální systém, který nám pomáhá prodloužit život člověka a celkově zlepšit kvalitu jak fyzického tak duševního života. Snaha o kontrolu životních podmínek prostupuje téměř vše, co lidé dělají v průběhu života, protože kontrola poskytuje mnoho osobních i sociálních výhod. Do té míry, do jaké lidé mohou dosáhnout významných výsledků, jsou schopni je lépe předvídat. Předvídatelnost situací rozvíjí adaptivní připravenost jednat. Na druhou stranu neschopnost ovlivňovat události, které nepříznivě působí na život člověka, přináší znepokojení či zoufalství. Schopnost zajistit vytoužené výsledky a zabránit těm, které jsou nežádoucí, poskytuje silný stimul pro rozvoj a uplatnění osobní kontroly. Čím více se lidé podílejí na svém životě, a tak uplatňují svůj vliv, tím více ho mohou přizpůsobit svým představám. Výběrem a vytvořením podpory toho, čím se chtějí stát, v prostředí, v němž žijí, přispívají ke směru, jímž se jejich život bude ubírat (Bandura, 1997). Pocit, že je jedinec schopen řídit chod dění, je spojován s představou lepšího zvládnutí životních těžkostí (Schwarzer, 1994 in Hoskovcová, 2006). Shrňme-li to, tak Bandura vlastní vnímanou účinnost definuje jako úsudek člověka o jeho schopnostech vykonávat činnost, přičemž díky tomu dosahuje cílů, které si přesně vymezil. Je to přesvědčení jedince o jeho schopnostech či o svém potenciálu

k dané činnosti, což je základem pro činnost člověka - základ činnostního působení člověka. Bandura připisuje vnímané vlastní účinnosti velký význam a dle jeho charakteristiky je univerzálním konceptem fungujícím ve všech činnostech člověka (Wiegerová, 2012).

Dle Bandury existují čtyři hlavní zdroje informací, ze kterých může vnímaná vlastní účinnost čerpat:

1. Zážitek úspěchu a zvládnutí překonávání těžkostí

Zážitek úspěchu znamená, že jedinec zažije samotné úspěšné zvládnutí situace a sebeinstruování při zvládnutí dané situace. Tím, že lidé zažívají snadný a rychlý úspěch, je může neúspěch snadněji odradit. Překážky jsou cestou k úspěchu a vytrvalým úsilím budeme úspěšní. Překoná-li člověk nepříznivé časy, posílí ho to.

2. Sociální modelování (symbolické modelování)

Předpokládá se, že pokud jedinec vidí podobné jedince zvládnout podobnou situaci, bude též úspěšnější ve zdolávání překážek. Stejně tak to, ale funguje při pozorování neúspěchu. V tomto modelu platí pravděpodobnosti - příklad "Neudělal to on, ani já to nezvládnou."

3. Sociální přesvědčení o účinnosti

Zahrnuje užití sugesce, povzbuzování, instrukci, přerušování sebeobviňování a interpretaci. Verbální přesvědčování jedince, že může uspět, je způsob jak posílit jeho přesvědčení o vnímané vlastní účinnosti.

4. Redukce stresu a deprese

Je dosahováno především prací na interpretaci vnímaných signálů vlastního těla, péčí o kondici, relaxací, zmírněním reakce lidí na stres, změnou jejich negativních emočních sklonů.

Lidé s nižším odhadem vlastní účinnosti se zaměřují spíše na sebe, oproti tomu, lidé s vysokým odhadem vlastní účinnosti se zaměřují především na povahu úkolu. Rozdíly lze vidět i v celkovém stylu myšlení. U sebejistějších (neboli u lidí s vysokým odhadem vlastní účinnosti) roste podíl analytických postupů. Další oblastí, kde lze vidět rozdílnost vlastní účinnosti, jsou postoje, kde vystupuje především pojetí vlastních schopností. Tady je rozlišujícím faktorem důvěra v ovlivnitelnost učení. Nabízí se spojení s "locus of control", kde existují dva druhy lidí dle toho, jak vnímají své úspěchy a neúspěchy. Jedná se o lidi, kteří

vnímají svůj život jako kontrolovaný vnějšími vlivy nebo ti, kteří přikládají moc nad svým životem sami sobě (Bandura, 1997).

Oblasti vnímané vlastní účinnosti

Personal efficacy (PE) je přesvědčení pracovníka (v našem případě přesvědčení klíčového pracovníka) o svých schopnostech. Je to víra pracovníka ve své schopnosti ovlivnit chování dítěte.

Oproti tomu druhá oblast, General efficacy (GE), je potencialita výchovy vnímaná pracovníkem. Vyjadřují, do jaké míry, dle názoru pracovníka, je možné působením na dítě v ústavní výchově překonat, nebo alespoň zmírnit nepříznivé činitele nesouvisející s klíčovým pracovníkem (Wiegerová, 2012).

1.1 Procesy aktivované vnímanou vlastní účinností

Existují čtyři hlavní psychické procesy, díky kterým přesvědčení o vnímané vlastní účinnosti ovlivňuje lidské chování.

Kognitivní procesy

Většina situací a postupů se v první řadě orientuje v myšlenkách. Přesvědčení o vnímané vlastní účinnosti utváří druhy scénářů, které si lidé sestavují a nacvičují v duchu. Lidé, kteří o své vlastní účinnosti pochybují, si představují především scénáře, ve kterých jsou neúspěšní a zaobírají se situacemi, které by nemusely dopadnout dobře. Tím pádem je těžké něčeho dosáhnout, když člověk bojuje s neustálými pochybnostmi o sobě. Myšlení má lidem umožnit předvídat události a zpracovávat informace ovlivňující život. Účinné kognitivní dovednosti zpracování informací obsahují spoustu nejistot a nejasností. Při učení lidé musejí čerpat ze svých znalostí, aby mohli promýšlet varianty, zvažovat, vyzkoušet a přehodnotit své úsudky. Aby člověk zůstal zaměřený na úkol a odolával těžkým situačním požadavkům a překážkám, musí mít silný pocit vlastní účinnosti.

Motivační procesy

Existují tři druhy kognitivních motivátorů.

Kauzální atribuce, teorie zabývající se tím je atribuční teorie. Tato teorie vypovídá, že má-li člověk vysokou hodnotu vnímané vlastní účinnosti, tak svůj neúspěch přisuzuje především nedostatečnému úsilí. Zatímco člověk s nízkou hodnotou vnímané vlastní účinnosti

nosti tento neúspěch přisuzuje nedostatečné úrovni schopností. Motivace je zde ovlivněna přesvědčením o vnímané vlastní účinnosti.

Druhý druh je **očekávaný výsledek**. Teorie očekávané hodnoty je motivace regulována očekáváním. Toto očekávání je míněno, jako očekávání, že určité chování povede k určitému výsledku.

Třetím a posledním druhem jsou **kognitivně zpracované cíle**. Motivace založená na teorii cílů je řízena druhy autoregulace - sebeuspokojující a neuspokojivé reakce na vlastní výkon, vnímaná vlastní účinnost ve vztahu k dosažení cílů a úprava cílů na základě vlastního pokroku.

Afektivní procesy

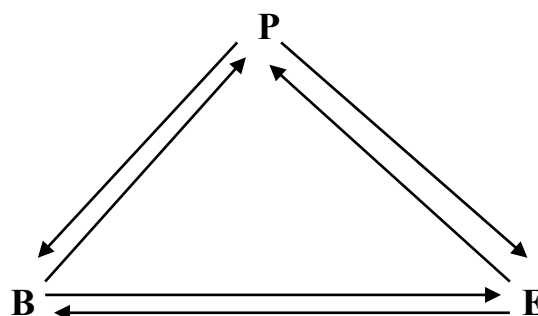
Vliv na míru stresu a deprese, kterou prožívají lidé v náročných situacích, má přesvědčení o vlastní schopnosti zvládat problémy. Lidé, kteří si myslí, že mohou ovlivnit hrozby, nevyvolávají si znepokojivé vzorce a tím neprožívají vysokou míru úzkosti.

Selektivní procesy

Přesvědčení o vlastní vnímané účinnosti formuje životní cestu člověka tak, že ovlivňuje druhy činností, které si lidé vybírají. Protože lidé se vyhýbají činnostem, o kterých si myslí, že na ně nemají schopnosti a tak se soustředí na činnosti, o kterých soudí, že je zvládnou a tím si určují svoji životní cestu (Self-efficacy, © 2009).

1.2 Faktory ovlivňující vnímanou vlastní účinnost

Sociálně kognitivní teorie self-efficacy od A. Bandury vychází z triadického recipročního determinismu (tzv. triadic reciprocal causation). Triadičnost naznačuje, že bereme v úvahu 3 faktory. A to chování, osobnostní vlastnosti člověka a vnější prostředí (Wiegerová, 2012). Recipročnost spočívá v tom, že tyto tři faktory interagují mezi sebou, vzájemně na sebe působí. Výsledný efekt propojených vlivů chápeme jako determinismus (Janoušek, 1992).

Obrázek 1 Triadický reciproční determinant, B-
osobnost P-chování E-vnější prostředí

Recipročnost ovšem neznamená, že determinanty mají stejnou sílu v interakci, jejich relativní vliv se bude lišit pro různé činnosti a za různých okolností (Bandura, 1997).

Bandura tyto faktory dal do vzájemného vztahu, který ukazuje, že se vzájemně ovlivňují a výsledným efektem je součin jejich společných vlivů. Do této doby psychologické teorie vysvětlovaly činnost člověka jako jednostranné působení osobnostních vlastností člověka a prostředí a Bandura se svou teorií tomuto oddálil (Wiegerová, 2012).

Osobnost - B

Vymezení pojmu osobnost existuje několik, a to například jako vnitřní psychické uspořádání jedince, systém vnitřních dispozic v interakci s vnějšími podněty determinující jedince na situace, organizovaný celek duševního života jedince. S osobností se člověk nerodí, ale dospívá k ní kolem třetího roku života (Nakonečný, 2015). Dříve se rozlišovaly pojmy jako osobnost (vnitřní psychická podstata člověka) a osoba (vnější veřejný projev psychiky člověka). V dnešní době se pojem osoba nahradil pojmem role. Role, která se od nás očekává při konkrétních situacích s ohledem na věk, pohlaví, společensko-ekonomický status, profesi a tak dále (Nakonečný, 2009). Je to tedy konvence respektující maska, která se přizpůsobuje společenským požadavkům.

Osobností se člověk stává se vznikem vědomí já (ego). S vědomím já jako vědomím identity a odlišnosti se vyvíjí i sebepojetí (soud o sobě samém a s tím spojený sebecit, jinak řečeno jako self-concept) a sebehodnocení. Významné objekty existují pro jedince jako pozitivní či negativní hodnoty, což je pojetí žádoucího a nežádoucího, zvnitřněné hodnotami, které vstoupily v souvislosti se zkušeností jako pozitivní či negativní zážitky.

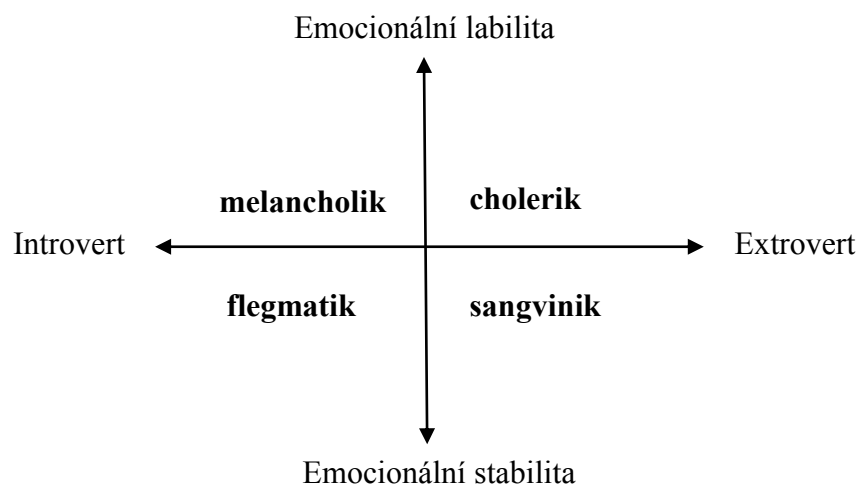
Tímto procesem si jedinec utváří postoje, na základě hodnotících vztahů jako „špatné“ a „dobré“, psychické vlastnosti (například trvalejší rysy osobnosti) a motivy (psychologické důvody jednání, které jedinci dávají psychologický smysl) (Nakonečný, 2015).

Důležitý faktor hrající roli v utváření osobnosti je temperament. Nejslavnější klasifikaci temperamentu vytvořil Hippokratés asi 400 př. n. l.

- Sankvinik: charakterizován jako spokojený, přiměřeně reagující, družný, vnitřně vyrovnaný.
- Flegmatik: netečný, slabě reagující, pomalý, klidný, povrchní.
- Melancholik: hluboce prožívající, navenek se však neprojevující, vážně až smutně laděný.

- Cholerik: nepřiměřeně reagující, málo se ovládající, vzrušivý, prchlivý.

Typologii životních postojů vytvořil C. G. Jung, respektive rozšířil typy osobností na introverzi a extroverzi. Introvertní jedinec je dle něj samotářský, plachý, orientovaný především na sebe sama, autonomní. V rámci myšlení spíše abstraktní. Citově uzavřený. Je subjektivní a celkově se odtrhává od skutečnosti. Oproti tomu extrovertní jedinec je družný, otevřený, přizpůsobivý, empirický, objektivní, praktický, čínorodý, dobrodružný. V citové sféře je dobrosrdečný, umí projevit spoluúčasť, avšak pociťuje strach z osamělosti. V rámci počítků je požitkářský, věcný, realistický. H. J. Eyseneck k nim přidal ještě faktor emocionální stability - lability (neboli přiměřené emocionální reakce a vyrovnanost nálad a jejich opak). Všechny tyto typologie nám charakterizuje následující schéma (Nakonečný, 2015).

Obrázek 2 Osobnostní typologie

Chování - P

Tento pojem označuje navenek projevující se psychiku, její smysluplné celky. To, co člověk dělá (například cestování, koupání se), říká (formy sdělování informací) a jak se tváří (mimické výrazy například smích, smutek, úžas a další). To znamená, že máme 3 možné způsoby chování a to jednání, řeč a výraz. Jednání může být aktivní či pasivní (Nakonečný, 2004). Na jeho úrovni se projevují motivační proměnné. A to, jak snadno lidí akceptují výzvu, kolik úsilí vynaloží a jak dlouho to navzdory překážkám vydrží (Vymětal, 1997 in Hoskovcová, 2006).

Naše chování je také spojeno s různými, někdy méně navenek patrnými, pohyby nebo obrannými či útočnými gesty a také i zvýšeným krevním tlakem a dalšími změnami probíhajícími uvnitř organismu. Chování můžeme rozdělit do určitých forem chování, a to:

Expresivní chování, které vyjadřuje to, co člověk opravdu prožívá.

Adaptivní chování je, když se jedinec přizpůsobuje podmínkám, ve kterých žije (Nakonečný, 2004).

Další formou je **abnormální chování**, které se vymyká normě, která je někdy stanovená objektivně (například standardizovaným testem), někdy je však stanovená nezávislým posouzením lidí závisle na jejich hodnotách a zájmech.

Chování disociální je v nesouladu s běžně přijímanými společenskými hodnotami a normami.

Jako poslední forma je rizikové chování, které může ohrozit zdraví, život jedince či jeho sociální integritu, je to **chování určené proti zájmům společnosti** (Matoušek, 2016).

Vnější prostředí - E

Prostředí, v němž člověk žije, pracuje, vychovává se a vzdělává, má velký podíl na kvalitě života člověka. Prostředí je považováno za strukturovaný a otevřený systém reagující na různorodé podněty. Jako soubor přírodních a vnějších společenských podmínek obecně prostředí vymezil M. Přadka. Ten také analyzuje pět základních kritérií dělení prostředí, a to dle typu aktivit člověka, velikosti a rozsahu prostředí, teritoria, organizovanosti a dle charakteristického znaku uplatnitelného skupinou obyvatel (Knotová, 2004). Prostředí kromě hmotných předmětů zahrnuje také vztahy, tedy obnáší i duchovní systém kromě toho materiálního. Podstatné je, zda prostor obsahuje podněty důležité pro rozvoj osobnosti (Kraus, 2014). Středem pozornosti je především rodinné, školní, lokální a skupinové prostředí (Knotová, 2004).

Rodinné prostředí

Důležitou roli v životě každého člověka hraje rodina a prostředí, ve kterém vyrůstá. Tato významná instituce může pro nás mít právě určující roli v našem dalším vývoji a v našem životě samém (Knotová, 2004).

Rodina jako taková není jednoznačně definována. Existující definice se převážně opírají o příbuzenský vztah. Toto označení je ale příliš úzce řečeno a v dnešní společnosti se hodí spíše definovat rodinu jako rodinné soužití lidí, mezi kterými je citová vazba (Matoušek, Pazlarová, 2014).

Kraus rodinu definuje jako těžko zastupitelnou a nepostradatelnou institucí pro dítě, tak i pro dospělého člověka. Nedá se nahradit při předávání hodnot z generace na generaci

a v socializačním procesu funguje jako nejvýznamnější činitel. Rodina je na počátku osobnostního rozvoje a jako taková má v rozhodující fázi možnost jej ovlivňovat. Také se nedá zastoupit při předávání hodnot z generace na generaci, které má též velký vliv na osobnost člověka (Kraus, 2014).

Rodina existuje ve všech typech společnosti a právě v rodinném prostředí se člověk učí reagovat na situace, které nastanou. Rodina patří mezi základní socializační činitele, v nichž se člověk učí hrát základní sociální role. Rodina má mnoho funkcí a odborníci vymezují různé funkce (Knotová, 2004). Například Kraus vymezil funkci biologicko-reprodukční (zachování člověka jako biologického druhu), sociálně-ekonomickou (členové rodiny se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry společnosti v rámci výkonu povolání), ochrannou neboli pečovatelskou či zaopatřovací (spočívá v zajišťování potřeb všech členů společnosti), socializačně-výchovnou (příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života), emocionální (citové zázemí, pocit lásky, bezpečí, jistoty) a také by měla rodina pamatovat na relaxaci, rekreaci a zábavu (Kraus, 2014).

Školní prostředí

Škola je dalším důležitým faktorem v rámci socializace výchovně-vzdělávacím působením. Právě od školy se očekává nejvýraznější vliv na rozvoj jedince. Důležité je, aby si dítě osvojilo city, ne ty, co jsou mu přikázány, ale ty co samo zažívá, pociťuje, zda něco společnost schvaluje či neschvaluje. Efektivnost výchovně-vzdělávacího procesu závisí také na vzájemném kontaktu mezi učiteli, rodiči a žáky a také na spolupráci školy s rodiči (Knotová, 2004).

Lokální prostředí

Vedle školy a rodiny je lokální prostředí dalším z významných socializačních činitelů.

V dnešní době se pojem lokální prostředí mění a chápe se především jako geografická příslušnost. Rozlišujeme tři typy lokálního prostředí a to město, tradiční vesnice a moderní vesnice (Knotová, 2004).

Prostředí vrstevnických skupin

Vrstevnická skupina je charakterizována jako skupina, ve které jsou jedinci přibližně stejného věku a které také spojuje názorová blízkost. Tyto skupiny začínají fungovat převážně na začátku školní docházky. Právě v období dětských part (mezi 8. - 10. rokem věku dítěte), mají skupinky vlastní systém hodnot a norem a také systém sociální kontroly. Postu-

pem dospívání se význam vrstevnických skupin zvyšuje. Při těžkostech či problémech hledají jedinci čím dál častěji podporu a radu právě ve skupině vrstevníků (Kraus, 2014). Společenským, ale také pedagogickým problémem jsou skupiny, které jsou sociálně deviantní či asociální skupiny (Knotová, 2004)

Shrneme-li teorii o vnímané vlastní účinnosti, tak přesvědčení o vlastní účinnosti nás ovlivňuje z hlediska budoucího chování. Neboť vysoké očekávání vlastní účinnosti zvyšuje výkony lidí a také duševní pohodu. Oproti tomu, nízké očekávání vlastní účinnosti má neblahý vliv na výkon lidí. Tudíž může urychlit či zpomalit určitou reakci na situaci (Hoskocová, 2006).

V rámci efektivitě sociální opory pracovníků ve vztahu k ohroženým dětem je významné právě to, jak hodnotí svou profesní účinnost, co si myslí o svých schopnostech a dovednostech (Hrbáčková, Petr Šafránková, 2015).

2 ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI VYŽADUJÍCÍ OKAMŽITOU POMOC

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, spadají pod zařízení sociálně-právní ochrany. Tato zařízení poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče, je-li ohroženo na zdraví či životě, je duševně, tělesně týrané nebo zneužívané nebo se ocitlo v situaci, nebo prostředí, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní lidská práva. Ochranou a pomocí se rozumí uspokojování základních životních potřeb dítěte, včetně ubytování, a v zajištění lékařské péče zdravotnickým zařízení, psychologické a jiné obdobné nutné péče (např. z důvodu úmrtí rodiče, nalezení bezprizorního dítěte na ulici a další) (Moravskoslezský kraj, [b.r.]).

Pokud dítě, které nemá na území České republiky trvalý pobyt, se ocitlo bez jakékoliv péče nebo pokud je jeho život či příznivý vývoj vážně ohrožen či narušen je mu poskytnuta ochrana a pomoc v tomto zařízení než rozhodne soud o návrhu obecního úřadu s rozšířenou působností na nařízení předběžného opatření (ČESKO, 1999).

Do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se umísťuje dítě na základě rozhodnutí soudu, na základě žádosti zákonného zástupce, na základě žádosti obecního úřadu s rozšířenou působností nebo o to požádá dítě samotné (Dětský domov Nová Ves, © 2011).

Zákon č.359/1999 Sb., tyto možnosti blíže rozvíjí. Pokud je dítě umístěno do zařízení na základě žádosti obecního úřadu s rozšířenou působností, nebo na základě žádosti samotného dítěte, musí obecní úřad s rozšířenou působností neprodleně podat návrh k soudu na nařízení předběžného opatření, pokud nelze do doby, do níž musí rozhodnout soud o bezpečném opatření, zajistit souhlas s pobytem v zařízení rodiče či jiné za výchovu odpovědné osoby. Pokud je dítě umístěno v zařízení na základě rozhodnutí soudu, pak je zaměstnanec obce s rozšířenou působností povinen navštívit dítě starší 1 roku dle potřeby, nejméně jednou za tři měsíce. Dítě mladší 1 roku je zaměstnanec povinen navštívit nejméně jednou za měsíc. Bydlet mimo toto zařízení může dítě po předchozím písemném souhlasu obecního úřadu s rozšířenou působností u rodičů či jiných fyzických osob. U možnosti umístění dítěte do zařízení na základě žádosti zákonného zástupce zákon uvádí jako podmínku uzavření písemné dohody mezi zákonným zástupcem a zařízením. Tato dohoda musí obsahovat název zařízení, jeho adresu, adresu sídla jeho zřizovatele, jméno a příjmení dítěte, datum jeho narození, adresu místa trvalého, případně obvyklého bydliště, jméno a příjmení zákonného zástupce, jejich trvalé, případně obvyklé bydliště, údaje o zdravotním stavu dítěte a způsob zajištění lékařské zdravotnické péče, důvody pro umístění dítěte

v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Jako další tam musí být uvedeny podmínky osobního, písemného a telefonického styku dítěte a také způsob a výše úhrady příspěvku za pobyt dítěte v zařízení (ČESKO, 1999).

2.1 Sociálně právní ochrana dětí

Jak již bylo řečeno, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc spadá pod sociálně-právní ochranu dětí, z toho důvodu si vydefinujeme sociálně-právní ochranu dětí jako takovou a vymezíme její působnost. Na začátek si projdeme stručně historii vývoje sociálně-právní ochrany dětí. Poté se budeme věnovat vymezení sociálně-právní ochrany dětí.

Historický vývoj

V 19. století byly položeny základy profesionální sociální práce. Došlo k pojmenování společensky negativních jevů a poskytovaná péče si kladla za cíl jak pomoc samotnou, tak i snahu vnutit ohroženým i hodnotové schéma třídy střední. V systému moderní sociální politiky je sociální právní ochrana jednou z oblastí praktického naplňování lidských práv a také projevem odpovědnosti státu za péči a ochranu o potřebné a slabší (Pemová, Ptáček, 2012).

Již od vzniku samostatného československého státu se sociálně právní ochrana stala zájmem státu. Stát pověřoval komise pro péči o mládež úkoly v oblasti péče o děti. Postupně se tyto orgány měnily na orgány výkonné a dostaly i nový název - okresní péče o mládež. Okresní péče o mládež zahrnovala pomoc těhotným ženám a matkám, převážně svobodným, pomoc dětem osiřelým, nemanželským, dětem z rozvedených rodin, opuštěným či ohroženým dětem. Také poskytovaly pomoc dětem ohroženým ve vlastních rodinách, mladistvým delikventům a také poskytovaly poradnu pro volbu povolání nebo útulky pro nezaměstnanou mládež. Hlavním smyslem sociálně-právní ochrany mládeže byla dle zákona z roku 1952 výchova dětí v uvědomělé občany připravené přispívat ku prospěchu společnosti svou prací. Tento zákon byl nahrazen až v roce 1999 zákonem č. 359/1999 Sb. O sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů spadající pod Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále MPSV), který platí dodnes (Špeciánová, 2007).

Prvním dokumentem týkajícím se lidských práv v České republice byla Všeobecná deklarace lidských práv, která byla přijata Valným shromážděním OSN. Tato deklarace byla přetvořena do konkrétních právních norem a institutů jako je Listina základních práv a svobod, Úmluva o právech dítěte, Evropská úmluva o výkonu práv dětí a Evropská soci-

ální charta. Tyto dokumenty vznikly jako pozitivní důsledky zájmu společnosti o potřeby jednotlivce, jeho ochrany, podpory a snaha o sociální blaho. Základní principy lidských práv se prolínají s paradigmaty sociální práce, jako je právo na život, svobodu, spravedlnost, nediskriminaci, rovnost, nenásilí a sociální odpovědnost. Lidská práva jako taková jsou nedílnou součástí jak sociální práce, tak celé sociální politiky.

Změna postojů, hlavně toho odborného postoje je ovlivněna koncepcí syndromu CAN¹ zkoumáním důsledků traumatizace na psychický, sociální i fyzický vývoj jedince v dětství. Důležitou roli ve vývoji této oblasti měla i změna vnímání dítěte. Děti byly považovány za zmenšené dospělé, později je prosazována myšlenka vnímající dětství jako období nevinnosti, tudíž i období, kdy je třeba jim věnovat zvláštní ochranu. V této oblasti se legislativa zaměřila na ochranu majetkových práv včetně ochrany před chudobou a na regulaci dětské práce, ale o potřebě ochrany před fyzickými tresty či sexuálními aktivitami ze strany dospělých tehdejší společnost neuvažovala. Media měla důležitý vliv jak na změnu postojů a hodnot ve společnosti tak i při změnách legislativy v oblasti ochrany dětí (Pemová, Ptáček, 2012).

Sociálně právní ochranu dětí Matoušek vydefinoval dle platné legislativy České republiky jako ochrana práv dítěte na řádnou výchovu a zdravý vývoj, ochrana oprávněných zájmů dítěte včetně zájmů na funkcích rodiny a také ochrana v rámci majetkových zájmů. (Matoušek, 2016) Novotná s Krausovou sociálně-právní ochranu dětí považují za odvětví veřejného práva, které kromě ochrany opuštěných, zanedbávaných dětí, které nemohou ve vlastní rodině vyrůstat či ochrany dětí s poruchami chování, ale také řeší složité situace, ve kterých se děti nachází. A to například v situacích, kdy rodiče řeší partnerské neshody, či v důsledku nežádoucích situací v rámci nezaměstnanosti rodičů, či při značné zaměstnanosti rodičů (Krausová, Novotná, 2006). Tato definice odpovídá platným zákonům.

Od počátku 20. století je sociálně-právní ochrana centrálně garantována státem, ale lokálně provozována, realizována na místní úrovni, upravená zákonem č. 359/199Sb., o sociálně právní ochraně dětí, (Pemová, Ptáček, 2012). Tento zákon je speciálním právním předpi-

¹ "Syndrom CAN je obvykle definován jako poškození fyzického, psychického nebo sociálního stavu a vývoje dítěte, které vzniká v důsledku jakékoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby a které je v dané společnosti a kultuře hodnoceno jako nepřijatelné." (Krejčířová in Bechyňová, 2007).

sem, který upravuje komplexně problematiku sociálně-právní ochrany a jeho úkolem je specifikovat okolnosti a situace, za kterých se poskytuje dětem sociálně-právní ochrana. V rámci toho zákona je vymezen okruh dětí, na které se sociálně-právní ochrana vztahuje, a to jsou zejména děti, jejichž rodiče zemřeli, nevykonávají, zneužívají či neplní-li povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, děti, které vedou nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, požívají alkohol nebo návykové látky, živí se prostitucí, spáchají trestný čin nebo na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, děti, které se opakovaně dopouštějí útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte. Toto vymezení je pouze názorné, jelikož mnohé situace, do kterých se dítě dostane, nejde v zákoně vyjádřit (Krausová, Novotná, 2006).

Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, MPSV a v rámci poskytnutí sociálně-právní ochrany dětí ve vztahu k cizině Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí (Špeciánová, 2007).

Předcházení vzniku problémů ve výchově či vývoji dítěte je jedním ze základních principů sociálně-právní ochrany a proto zákon č. 359/1999 Sb., zmiňuje působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny (tzv. sanace rodiny). Hlavním předpokladem včasné a účinné ochrany zdraví, života a příznivého vývoje dítěte je vědět o dětech a rodinách s dětmi, zda potřebují nějakou formu pomoci. Mnoho úkolů spočívá v preventivním a výchovném působení. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí ukládá přijímat opatření především obecním úřadům a obecním úřadům s rozšířenou působností, které mají možnost včas zajistit ochranu práv dítěte, protože mají možnost bezprostředně sledovat život dítěte v místě bydliště (Krausová, Novotná, 2006). Mezi opatření patří preventivní a poradenská činnost, výchovná opatření. V rámci výchovných opatření dle § 13 z. č. 359/1999Sb., může obecní úřad s rozšířenou působností či za stejných podmínek soud napomenout vhodným způsobem dítě, rodiče či jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, popřípadě osobu narušující řádnou péči o dítě, stanovit dohled dítěte, uložit omezení bránící působení škodlivých vlivů na výchovu dítěte či uložit povinnost využívat odbornou poradenskou pomoc dítěti, rodiči či jiným osobám zodpovědných za výchovu dítěte. Pokud tato výchovná opatření nevedla k nápravě a vyžaduje-li to zájem dítěte, může být dítě, dle § 13a z. č. 359/1999Sb., dočasně odejmuto nařízením soudu z péče rodičů či jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte a nařídí nejdéle 3 měsíce pobyt ve středisku výchovné péče, v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo v zařízení poskytovatele zdravotních služeb nebo v domově

pro osoby se zdravotním postižením. Soud přitom dbá, aby dítě bylo umístěno co nejbližší k bydlišti rodičů či jiných dítěti blízkých osob.

Zařízení sociálně-právní ochrany, která mohou dle §39 z. č. 359/1999 Sb., zřizovat fyzické osoby, právnické osoby, obce či kraje v samostatné působnosti na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany. Tímto zařízením je zařízení odborného poradenství pro péči o děti, zařízení sociálně výchovné činnosti, výchovně rekreační tábory pro děti a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ČESKO, 1999).

2.2 Náhradní výchovná péče

Dle Matouška se náhradní výchovnou péčí rozumí všechny formy náhrady rodiny u dětí bez vlastního funkčního rodinného zázemí tj. dětské domovy, diagnostické ústavy, ústavy sociální péče, kojenecké ústavy, výchovné ústavy, pečovatelské rodiny tak i osvojitelské rodiny, poručenství či svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodičů. Náhradní výchovná péče má 2 formy a to ústavní a rodinnou. Celkově se uznává náhradní výchovná péče, která je co nejvíce podobná rodině. Z toho důvodu se i v ústavních zařízeních prosazuje tzv. rodinný model péče, tzn. zmenšují se skupiny vychovávaných či se skupiny sestávají z dětí stejného věku (Matoušek, 2016).

Náhradní rodinná výchova

Osvojení

neboli adopce je nejvyšší formou náhradní rodinné péče a rozumí se tím přijetí cizí osoby za vlastní. Osvojit dítě si mohou manželé, jeden z manželů tak i pouze jednotlivec na základě rozhodnutí soudu. Předpokladem osvojení je vztah mezi osvojencem a osvojitelem, jaký je mezi rodičem a dítětem, nebo jsou-li alespoň základy takového vztahu (ČESKO, 2012).

Poručenství

Nastane-li situace, že není žádný z rodičů, který má vůči dítěti vykonávat rodičovskou odpovědnost, soud mu jmenuje poručníka, který má vůči dítěti všechna práva a povinnosti jako rodič, ale nemá k němu vyživovací povinnost (ČESKO, 2012).

Pěstounství

Soud svěruje dítě do osobní péče pěstounovi, nastane-li situace, že o dítě nemůže pečovat žádný z rodičů ani poručník (ČESKO, 2012).

Pěstounství na přechodnou dobu

Tato péče je krátkodobá (nejdéle může trvat po dobu 1 roku), kdy se o dítě starají osoby, které mají předpoklady pro výkon této pozice a jsou krajem vedeny v evidenci osob pro pěstounství na přechodnou dobu (ČESKO, 1999).

Svěření do péče jiné osoby než rodiče

V případech, kdy o dítě nemůže pečovat žádný z rodičů ani poručník, se na základě soudního rozhodnutí může svěřit dítě do péče jiné osoby (označována také jako "pečující osoba") (ČESKO, 2012).

Ústavní výchova

Matoušek definuje ústavní výchovu jako opatření, které je navrženo orgánem sociálně-právní ochrany dětí a schválené soudem. Toto opatření se uplatňuje v případech, kdy rodina není schopna či ochotna o dítě náležitě pečovat a výchovu nelze jiným přiměřeným způsobem zajistit (Matoušek, 2016).

Ústavní výchovu nařizuje soud jako nezbytné opatření v případě, že je-li výchova dítěte nebo jeho rozumový, duševní či tělesný stav, anebo jeho řádný vývoj vážně ohrožen nebo narušen do té míry, která je v rozporu se zájmem dítěte. Nebo také pokud existují vážné důvody, pro které rodiče nemohou zabezpečit jeho výchovu. Pokud rodiče z vážných důvodů nemohou na přechodnou dobu zabezpečit výchovu svých dětí, soud svěří děti do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ČESKO, 2012).

Dle platného zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, jsou ústavními zařízeními, dle § 2 téhož zákona, diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Tato zařízení poskytují péči dětem s nařízenou ústavní výchovou, uloženou ochrannou výchovou nebo také dětem, u nichž bylo nařízeno předběžné opatření. Zařízení poskytuje psychologické a speciálně pedagogické služby, a také ambulantní formou dítěti, které pobývá mimo zařízení, také poskytují péči dětem, které nejsou občany České republiky a splňují podmínky stanovené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí. Plné přímé zaopatření jako stravování, ubytování, ošacení, učební pomůcky, kapesné, osobní dary, úhrada nezbytně nutných nákladů na vzdělávání, na zdravotní služby, léčiva, věcná pomoc při odchodu zletilých ze zařízení a úhrada nákladů na dopravu do sídla školy

je poskytováno výše uvedeným dětem a nezaopatřeným osobám. V rámci péče jsou dětem zajištěny specifické a vzdělávací potřeby (ČESKO, 2002).

Již zmíněná a relativně nově vzniklá zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc stojí mimo systém zařízení, ve kterých je prováděn výkon ústavní výchovy. Soud je povinen před nařízením ústavní výchovy zkoumat, zda výchovu dítěte nelze nahradit náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. (Středisko náhradní rodinné péče, © 2013-2016).

V ústavní péči jsou děti s nařízenou ústavní či ochrannou výchovou tak i děti, které byly soudem svěřeny do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a také děti, které byly do ústavní péče svěřeny osobami odpovědnými za výchovu dítěte (Knihovna náhradní rodinné péče, [b.r.]).

3 KLÍČOVÍ PRACOVNÍCI

V této kapitole se budeme zabývat klíčovým pracovníkem v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Pojem klíčový pracovník přišel se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a jeho prováděcí vyhláškou č. 505/2006 Sb. O profesi klíčový pracovník se hovoří ve standardech kvality sociálních služeb, v příloze 2, 5. standardu, který se věnuje individuálnímu plánování průběhu sociální služby. Je to pracovník, který je určen poskytovatelem služby. Klíčový pracovník je určen klientovi v den zahájení služby a vede individuální dokumentaci klienta, ve kterém musí být uveden. Klíčový pracovník je vázán mlčenlivostí. Základním úkolem je stanovit, realizovat individuální plán a dohlížet na jeho dodržování. V rámci zařízení sociálně právní ochrany není legislativně definován. Klíčový pracovník je téměř v každodenním styku s ohroženými dětmi a určitým způsobem na něj působí. A právě přesvědčení pracovníka o jeho vnímané vlastní účinnosti se může zásadním způsobem projevit v jeho jednání a tím také v jeho přístupu k dětem. Tato přesvědčení mohou být často skrytá, někdy neuvědomělá, což může i ztížit pochopení vlastního chování (Hrbáčková, Petr Šafránková, 2015).

3.1 Požadavky na klíčového pracovníka a jeho povinnosti

V zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně, pod které spadá zařízení okamžité pomoci, není řešeno minimální vzdělání klíčových pracovníků. Pouze obecně je řešeno v § 49, kdo může poskytovat sociálně-právní ochranu a jaká má být jeho odborná způsobilost, a to:

- Řádně ukončené vysokoškolské studium ve studijních programech v oblasti pedagogických a společenských věd zaměřených na sociální péči, sociální politiku, pedagogiku, právo, psychologii, vychovatelství nebo ošetrovatelství. V oblasti lékařství zaměřených na všeobecné a dětské lékařství.
- Řádně ukončené studium ve vzdělávacích programech v rámci vyšších odborných škol v oboru sociální práce, pedagogika, charitní a sociální péče, charitní a sociální činnost, sociálně-právní činnost, dvouoborové studium pro diplomované zdravotní sestry nebo řádně ukončené maturitní studium v těchto oborech.

- Vzdělání v rozsahu, ve kterém se vyžaduje pro získání osvědčení o zvláštní odborné způsobilosti na úseku sociálně-právní ochrany podle zvláštního předpisu a praxe v trvání nejméně 1 roku.
- Absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů pro sociální pracovníky podle zákona o sociálních službách (z. č. 108/2006 Sb.) v rozsahu nejméně 200 hodin a praxe v oblasti péče o rodinu a dítě v trvání nejméně 2 roky, jde-li o osoby, které:
 - a) řádně ukončily vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání v jiné oblasti studia nebo v té samé oblasti studia, ale v jiném zaměření, než je uvedeno v prvních dvou bodech.
 - b) Dosáhly středního nebo základního vzdělání.
 - c) Absolvovaly přípravu pro dobrovolníky organizovanou vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra podle zvláštního právního předpisu, je-li tato příprava zaměřena na pomoc při péči o děti, mládež a rodinu v jejich volném čase.

Odborná způsobilost se prokazuje dokladem o absolvování studia a potvrzením o odborné praxi (ČESKO, 1999). Není ovšem uvedeno, jaké minimální vzdělání či odbornost musí mít zaměstnanci, tedy ti, kteří pracují přímo s dětmi v rámci sociálně-právní ochrany. Jako příklad uvedeme požadavek organizace Fond ohrožených dětí, kde požadují na pozici "teta/strýc" minimálně středoškolské vzdělání (vč. vyučení), ale již dále nespecifikují odbornost (Fond ohrožených dětí, © 2012-2017). Volba, jak odborně vzdělaného pedagoga přijmout na tuto pozici je čistě na uvážení vedení daného zařízení. Jak můžeme vidět, zde právě chybí standardy definující odbornost klíčového pracovníka, které jsou nastavené a závazné pro ústavní výchovu či sociální služby, nikoli v rámci okamžité pomoci.

Dle Fondu ohrožených dětí musí tyto osoby být morálně a trestně bezúhonné, mít zkušenost s péčí o děti (ať už vlastní, přijaté nebo profesionální) a mít vhodnou osobnostní strukturu jako dostatek empatie, schopnost vytvořit svěřeným dětem útulné a citové prostředí, schopnost řádně vést domácnost a to včetně vaření a také odolnost vůči fyzické i psychické zátěži (Fond ohrožených dětí, © 2012-2017).

Klíčový pracovník má povinnost:

- Dbát o zdraví a řádný citový, tělesný, rozumový a mravní vývoj svěřených dětí.
- Zajišťovat celkovou osobní péči o svěřené děti.
- Vytvořit bezpečné, citově vřelé rodinné prostředí.

- Vyvarovat se ponižujícím trestům nebo jednání.
- Zajišťovat vhodnou stravu pro svěřené děti.
- Udržovat rodinnou buňku, společnou kuchyň a sociální zařízení.
- Vést svěřené děti k čistotě a pořádku.
- Přiměřeně k jejich věku je zapojovat do domácích úkonů.

V rámci administrativních povinností musí každý pracovník vést denní záznamy o chování, projevech a zdravotním stavu svěřených dětí, záznamy o návštěvách jejich rodinných příslušníků, záznamy o propustkách domů, vést pokladní knihu a provádět měsíční vyúčtování financí. Dále pracovník má povinnost se zúčastnit školení, supervizí a porad, účastnit se práce s rodinami svěřených dětí a také se zúčastňovat poradensko-relaxačních pobytů pro náhradní rodiny spolu se svěřenými dětmi (Fond ohrožených dětí © 2012-2017).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Práce se zabývá vnímanou vlastní účinností klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Dosavadní výzkumy byly realizovány především na pedagogické pracovníky, my se ale zaměřujeme na klíčové pracovníky v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Tomu jsme přizpůsobili i standardizovaný dotazník, který byl převzat od Woolfolk, Hoy.

4.1 Výzkumné otázky, cíle a hypotézy

Výzkumné otázky a hypotézy

Hypotézu v kvantitativním výzkumu nejde žádným empirickým důkazem jednoznačně dokázat, může být ale na základě výzkumu zamítnuta či potvrzena souvislost mezi závisle a nezávisle proměnnými. Je to tedy podmíněný výrok o vztahu mezi proměnnými, nebo také můžeme být předpověďmi o vztazích mezi proměnnými. (Chráška, 2016). Hypotézy jsou uvedeny pod otázkami 2a, 2b, 3a, 3b.

Hlavní výzkumná otázka

1. Jaká je míra vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc?
2. Existují rozdíly v míře vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v závislosti na letech praxe?
3. Existují rozdíly v míře vnímané osobní účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese?

Dílčí výzkumné otázky, hypotézy

- 1a) Jaká je míra obecné vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc?
- 1b) Jaká je míra osobní vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc?
- 2a) Existují rozdíly v míře obecné vnímané účinnosti v závislosti na letech praxe?
 - o H: Předpokládáme, že existuje souvislost mezi mírou obecné vnímané účinnosti v závislosti na letech praxe.

- 2b) Existují rozdíly v míře osobní vnímané účinnosti v závislosti na letech praxe?
- H: Předpokládáme, že existuje souvislost mezi mírou osobní vnímané účinnosti v závislosti na letech praxe.
- 3a) Existují rozdíly v míře obecné vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese?
- H: Předpokládáme, že existuje rozdíl v míře obecné vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese.
- 3b) Existují rozdíly v míře osobní vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese?
- H: Předpokládáme, že existuje rozdíl v míře osobní vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese.

Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem je zjistit míru vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Od hlavního cíle byly odvozeny dílčí výzkumné cíle:

- Popsat míru obecné vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.
- Popsat míru osobní vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.
- Analyzovat rozdíly v míře obecné vnímané vlastní účinnosti v závislosti na letech praxe.
- Analyzovat rozdíly v míře osobní vnímané vlastní účinnosti v závislosti na letech praxe.
- Zjistit, jaké jsou rozdíly v míře obecné vnímané vlastní účinnosti v závislosti na motivaci výkonu profese.
- Zjistit, jaké jsou rozdíly v míře osobní vnímané vlastní účinnosti v závislosti na motivaci výkonu profese.

4.2 Techniky sběru dat

Ke sběru dat byl užit standardizovaný dotazník Teacher Efficacy (Woolfolk, Hoy, 1990) založený na Teacher Efficacy od Gibson, Dembo, který byl k dispozici online. Dotazníky byly upraveny na zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a byly rozeslány elektronicky pomocí Google Forms do 67 zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc po celé České republice. Dotazník má 20 položek týkající se dvou oblastí a to obecné vnímané vlastní účinnosti a osobní vnímané vlastní účinnosti. Škála je užitá šestibodová, z toho 1 platí za naprosto nesouhlasím, 6 - naprosto souhlasím. Dotazník má 8 reverzních položek a to č. 2, 3, 4, 9, 10, 16 a 19. Tyto položky byly překódovány. Pro vyhodnocení byl použit aritmetický průměr, čím vyšší hodnota (na škále 1-6), tím vyšší míra vnímané vlastní účinnosti.

V tabulce 1 vidíme rozdělené položky z dotazníku dle oblastí na obecnou vnímanou účinnost a osobní vnímanou účinnost. Je tam zaznamenaný počet položek, jejich pořadové číslo v dotazníku a celé znění položky.

Název dimenze	Počet	Číslo	Položka
Obecná vnímaná účinnost	8	2	Mé působení na dítě ve volném čase v rámci zařízení má menší vliv, než působení v rodinném prostředí.
		3	Jak se dítě chová, souvisí primárně s rodinným zázemím.
		4	Pokud děti nejsou disciplinované doma, je nepravděpodobné, že přijmou jakoukoliv disciplínu.
		9	Jsem velmi omezen/á v tom, čeho můžu dosáhnout, protože původní prostředí dítěte má velký vliv na jeho chování.
		10	Nemám moc velký vliv na chování dítěte
		13	Kdyby rodiče udělali pro své děti více, mohl/a bych udělat víc i já.
		16	Dokonce i pracovník s dobrými výchovnými schopnostmi nemusí zvládnout více dětí.
		19	Motivace dětí nejde příliš ovlivnit, protože závisí na původním prostředí.
Osobní vnímaná účinnost	12	1	Když dítě dodržuje daná pravidla, je to proto, že vynakládám větší úsilí.
		5	Umím se vypořádat s každým problémem chování.
		6	Má-li dítě potíže se zvládnutím úkolu (např. domácí práce), obvykle jsem schopen/na ho upravit tak, aby to zvládlo.
		7	Když dítě dostane lepší známku ve škole než obvykle, je to proto, že jsem našel/a lepší způsob, jak jej připravovat do školy.
		8	Když se opravdu snažím, dovedu pomoci s učením na výuku i nejproblematičtějším dětem.
		11	Když se chování dítěte zlepší, je to proto, že jsem našel/a efektivnější přístup.
		12	Pokud dítě zvládne novou látku rychle, mohlo by to být proto, že jsem se mu dostatečně věnoval/a s přípravou do školy.
		14	Pokud si dítě nepamatuje informace, které jsem říkal/a, vím, jak mu pomoci, aby si informace zapamatovalo.
		15	Pokud se dítě chová rušivě a hlučně, dovedu ho zklidnit.
		17	Jestliže jedno z mých dětí nezvládne udělat požadovaný úkol, jsem schopen/a přesně posoudit, zda byl pro něj úkol příliš těžký.
		18	Když se hodně snažím, dovedu pomoci i nejproblematičtějším dětem.
		20	Díky mému vzdělání a/nebo zkušenostem, jsem dobrý/á ve své profesi.

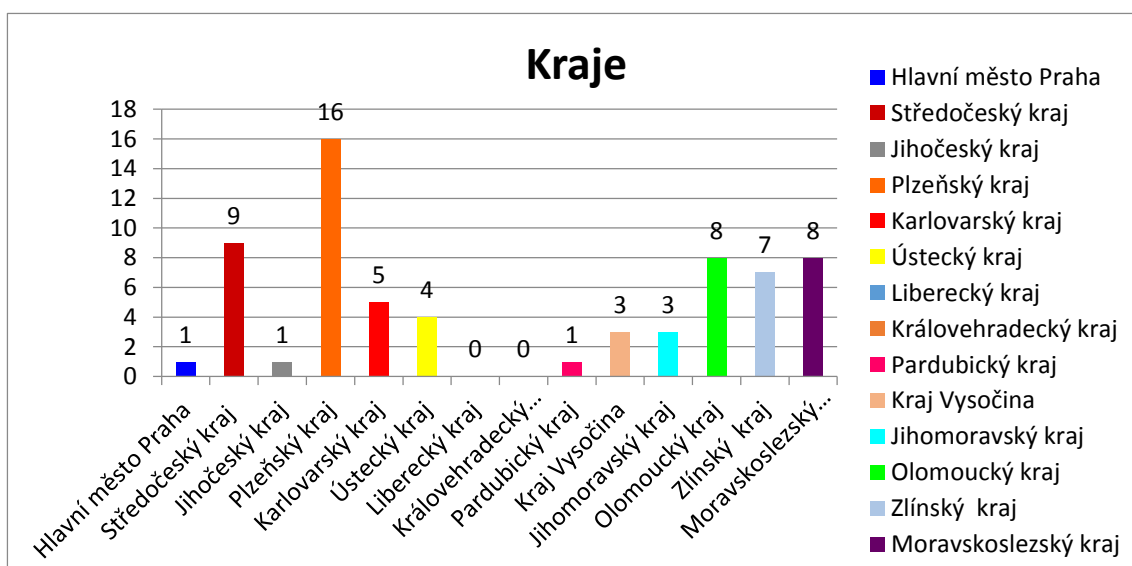
Tabulka 1 Položky

4.3 Výzkumný soubor

Základní soubor je složen z klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Výzkumný soubor byl vybrán exhaustivním výběrem a zrealizován dotazníkovým šetřením. Do šetření se zapojilo 66 pracovníků. Klíčové pracovníky jsme rozčlenili dle typu motivace (na vnitřní a vnější), dle krajů a dle let praxe viz Graf 1, Graf 2, Tabulka 2.

Graf 2 Dle motivace k výkonu profese

Graf 1 Respondenti dle krajů

	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA	MIN.	MAX.
POČET LET	6,091	5,513	1	25

Tabulka 2 Počet let v praxi

4.4 Způsob zpracování

Za účelem zjištění jaká je míra vlastní vnímané účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc použijeme popisné statistiky (průměrná hodnota, směrodatná odchylka). Za účelem ověření hypotézy zda existuje souvislost mezi vnímanou vlastní účinností a lety praxe použijeme koeficient korelace.

Za účelem ověření druhé hypotézy, zda existují rozdíly ve vnímané vlastní účinnosti v závislosti na motivaci výkonu, použijeme t-test.

5 ANALÝZA DAT

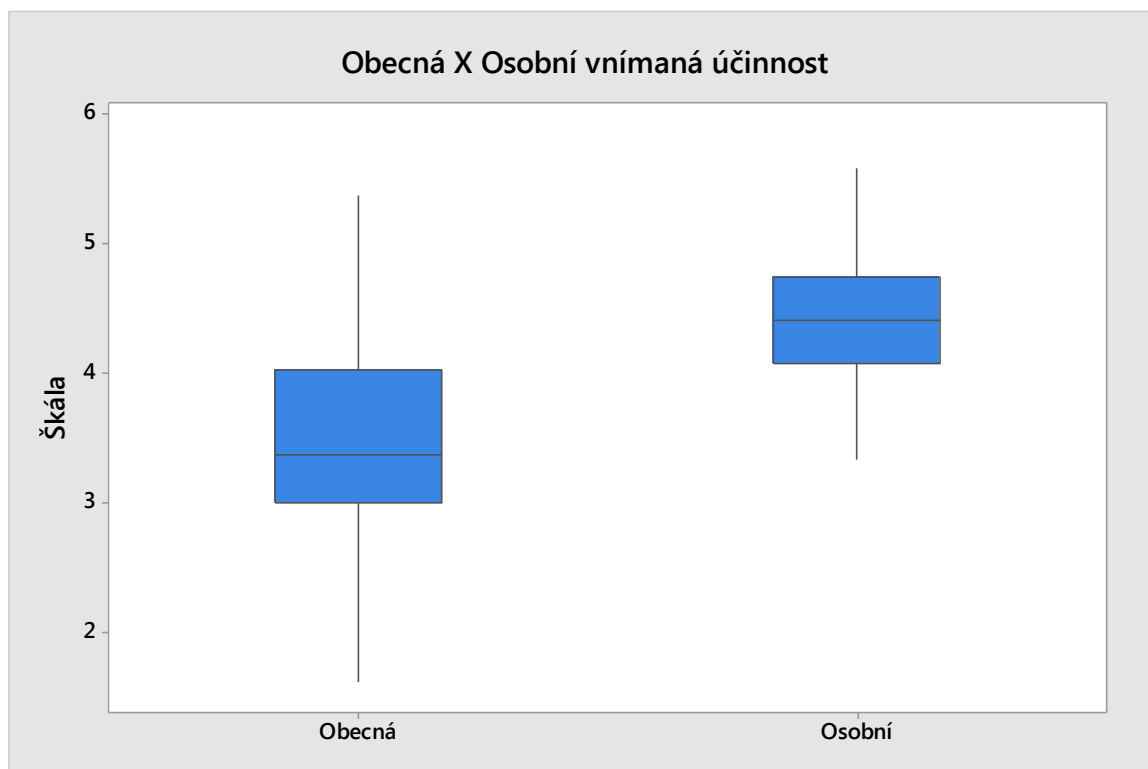
Cílem této kapitoly je odpovědět na výzkumné otázky.

Výzkumná otázka č. 1 Jaká je míra vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc?

	Průměr	Směrodatná odchylna	Minimum	Maximum
Obecná	3,438	0,846	1,625	5,375
Osobní	4,419	0,524	3,333	5,583
Celková	4,028	0,420	3,3	5,35

Tabulka 3 Hodnoty obecné a osobní účinnosti

V tabulce 3 jsou uvedeny průměrné hodnoty vnímané vlastní účinnosti v oblasti osobní vnímané účinnosti tak i v oblasti obecné vnímané účinnosti. Respondenti v rámci obecné vnímané účinnosti dosahují hodnot 3,438 (0,846), v rámci osobní vnímané účinnosti 4,419 (0,524). Celkově jejich míra vnímané vlastní účinnosti dosahuje hodnoty 4,028 (0,420). Podle výsledků vyvozujeme, že klíčoví pracovníci dosahují vyšší míry osobní vnímané účinnosti

Graf 3 Obecná X osobní vnímaná účinnost

Po- řadí	Položka	Prů- měr	Směr. odchylka
1.	Má-li dítě potíže se zvládnutím úkolu (např. domácí práce), obvykle jsem schopen/na ho upravit tak, aby to zvládlo.	4,88	0,90
2.	Pokud se dítě chová rušivě a hlučně, dovedu ho zklidnit.	4,79	0,89
3.	Díky mému vzdělání a/nebo zkušenostem, jsem dobrý/á ve své profesi.	4,74	0,81
4.	Jestliže jeden z mých dětí nezvládne udělat požadovaný úkol, jsem schopen/a přesně posoudit, zda byl pro něj úkol příliš těžký.	4,70	0,93
5.	Pokud dítě zvládne novou látku rychle, mohlo by to být proto, že jsem se mu dostatečně věnoval/a s přípravou do školy.	4,65	0,90

Tabulka 4 Nejlépe hodnocených 5 položek

Z vyhodnocených výsledků odpovědí bylo vyznačeno 5 položek, sestupně jdoucích dle průměrné hodnoty, které dosáhly nejvyššího skóre. Tudiž můžeme předpokládat, že v těchto oblastech si klíčoví pracovníci v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc věří nejvíce a tím dosahují i větší vnímané účinnosti. Klíčový pracovník dosáhl nejvyšší míry, dle nasbíraných dat, v oblasti organizování práce dítěte dle jeho schopností, dovednosti uklidnit dítě, posoudit obtížnost zadaného úkolu, přípravy dítěte do školy. Klíčoví pracovníci také dosahují vyšší míry účinnosti v rámci vyhodnocení důvodu svého výkonu. O tom vypovídá také to, že všech 5 položek, které dosáhly vyšší míry než ostatní, patří do oblasti osobní vnímané účinnosti.

Naopak si klíčoví pracovníci věří nejméně v rovině, kde dle nich nejvíce působí původní, rodinné prostředí dítěte. Pracovníci věří, že právě oblast ovlivnění chování, motivace, zvládnutí více počtu dětí a celkového výchovného vlivu na dítě je nejméně jimi ovlivnitelná. V tabulce 5 je uvedeno 5 položek, které podle průměrné hodnoty dosáhly nejnižšího skóre. Také v tomto případě se v tabulce objevují položky z jedné oblasti a to právě z oblasti obecné. Již zmíněné položky jsou reverzními položkami, což znamená, že pokud pracovník s danou položkou souhlasí, tím dosahuje nízké úrovně vnímané vlastní účinnosti.

Tyto tabulky nám slouží pro lepší přehled a srovnání, jaké jsou klíčových pracovníků silné a slabé oblasti v rámci účinnosti.

Toto srovnání ukazuje, že klíčoví pracovníci věří především ve svoje schopnosti pracovat s dětmi, než ve své schopnosti překonávat nepříznivé činitele (především vnější činitele) související s profesí klíčového pracovníka s dětmi ze zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Po- řadí	Položka	Průměr	Směr. odchylka
1.	Jak se dítě chová, souvisí primárně s rodinným zázemím.	2,35	1,22
2.	Dokonce i pracovník s dobrými výchovnými schopnostmi nemusí zvládnout více dětí.	2,36	1,34
3.	Pokud by rodiče udělali pro své děti více, mohl/a bych udělat víc i já.	2,97	1,67
4.	Jsem velmi omezen/ á v tom, čeho můžu dosáhnout, protože původní prostředí dítěte má velký vliv na jeho chování.	3,30	1,31
5.	Motivace dětí nejde příliš ovlivnit, protože závisí na původním prostředí.	3,85	1,48

Tabulka 5 Nejhůře hodnocených 5 položek

Výzkumná otázka č.2 Existuje souvislost v míře vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v závislosti na letech praxe?

Jelikož délka praxe může být významným faktorem, který může ovlivňovat vnímanou vlastní účinnost. Rozhodli jsme se srovnat právě tuto oblast.

Stanovili jsme si hypotézy pro oblast obecné vnímané účinnosti jako:

H0: Předpokládáme, že neexistuje souvislost v obecné vnímané účinnosti klíčových pracovníků v závislosti na letech praxe

HA: Předpokládáme, že existuje souvislost v obecné vnímané účinnosti klíčových pracovníků v závislosti na letech praxe

A pro oblast osobní vnímané účinnosti jako:

H₀: Předpokládáme, že neexistuje souvislost v osobní vnímané účinnosti klíčových pracovníků v závislosti na letech praxe

H_A: Předpokládáme, že existuje souvislost v osobní vnímané účinnosti klíčových pracovníků v závislosti na letech praxe

Proměnné	Doba praxe (roky)	Obecná vním. účinnost	Osobní vním. účinnost
Doba praxe (roky)	—		
Obecná vním. účinnost	0,045	—	
Osobní vním. účinnost	-0,024	-0,180	—

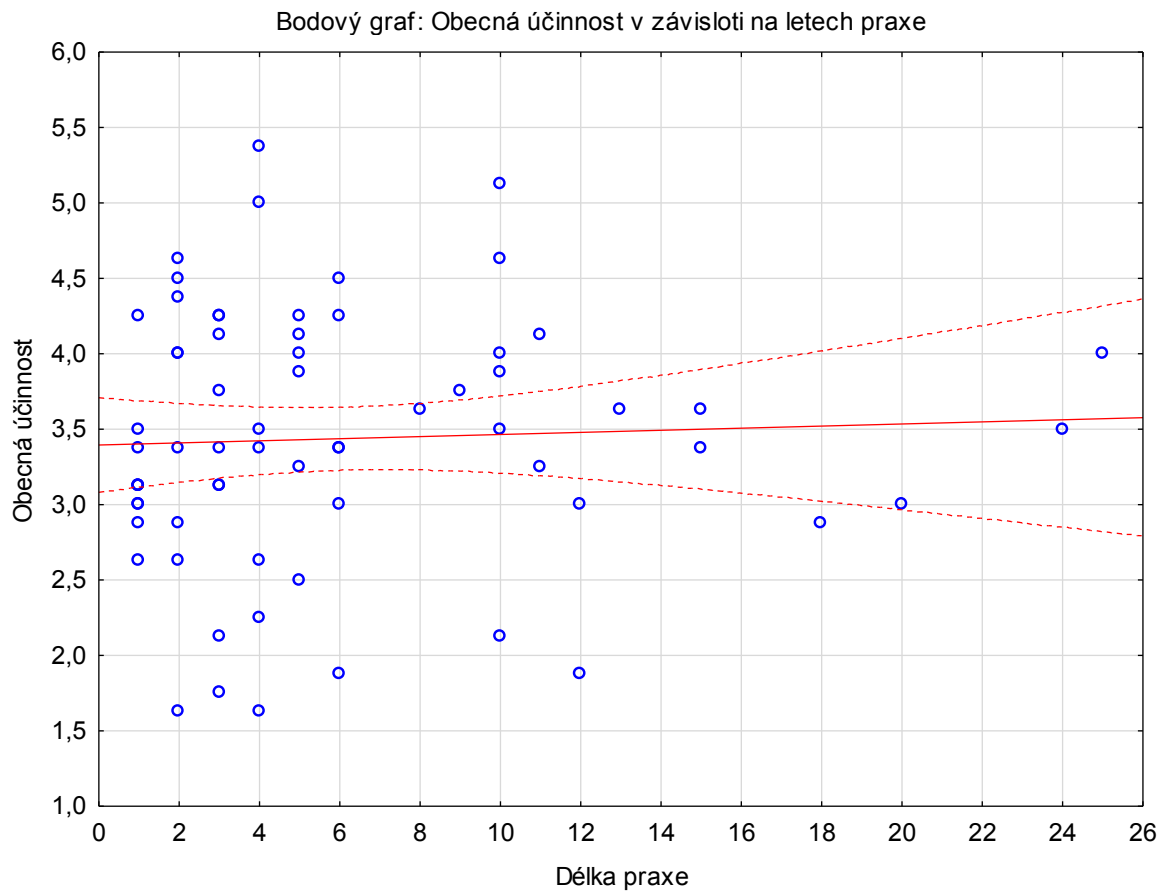
Tabulka 6 Souvislost vnímané vlastní účinnosti v závislosti na letech praxe

V tabulce 6 je znázorněna míra vzájemné korelace mezi obecnou vnímanou účinností, osobní vnímanou účinností a lety praxe klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

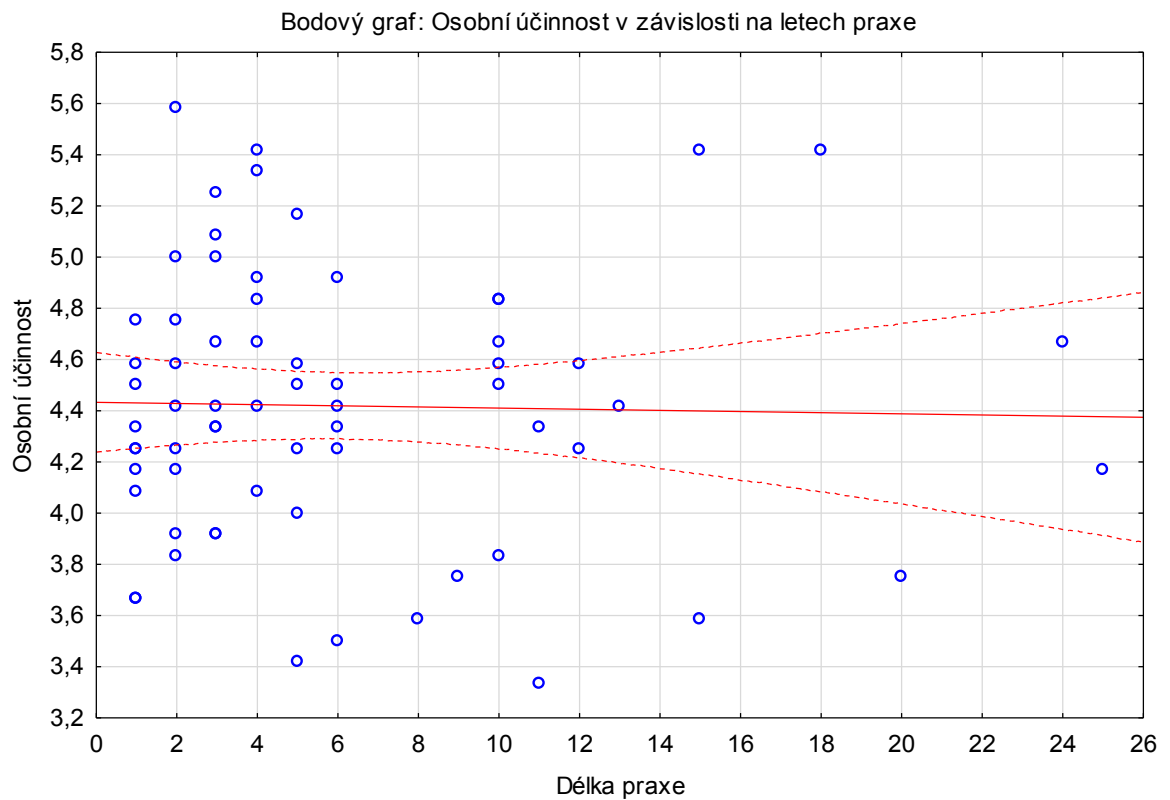
Z tabulky můžeme vyčíst, že mezi osobní vnímanou účinností a lety praxe neexistuje závislost ($p > 0,050$). Můžeme přijmout nulovou hypotézu.

Mezi obecnou vnímanou účinností a lety praxe ($p > 0,050$) rovněž neexistuje závislost. Můžeme tedy přijmout nulovou hypotézu.

Z analýzy dat můžeme usoudit, že to, jak dlouho vykonává klíčový pracovník svou profesi, nehraje žádnou zásadní roli v utváření obecné ani osobní vnímané účinnosti.

Graf 4 Obecná účinnost v závislosti na letech praxe

Graf 5 Osobní účinnost v závislosti na letech praxe

Výzkumná otázka č. 3 Existují rozdíly v míře vnímané osobní účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese?

"Jako motivaci označujeme činitele aktivizující organismus k reagování, chování, jednání vedoucímu k dosažení cíle, uspokojení." Helus, 2011, s. 128

Rozlišujeme motivaci vnitřní a vnější z toho platí, že motivace vnitřní vychází z jedince samého (jako třeba úsilí vynaložené na dosažení určitého osobního cíle), zatímco motivace vnější vychází z vnějších zdrojů (např. úsilí vynaložené vidinou odměny) (Hayes, 2003).

Přesvědčení o vlastní účinnosti určuje, jak lidé myslí, jak se cítí a to celé je spojeno s motivací (Hrbáčková, Petr Šafránková, 2015). Z tohoto důvodu jsme se rozhodli srovnat tuto oblast s mírou vnímané vlastní účinnosti.

V rámci obecné vnímané účinnosti byly stanoveny následující hypotézy:

H0: Předpokládáme, že existují rozdíly v míře obecné vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese.

HA: Předpokládáme, že neexistují rozdíly v míře obecné vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese.

V rámci osobní vnímané účinnosti byly stanoveny hypotézy:

H0: Předpokládáme, že existují rozdíly v míře osobní vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese.

HA: Předpokládáme, že neexistují rozdíly v míře osobní vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu profese.

Pro lepší grafické znázornění je vnitřní motivace představována číslicí 1, vnější motivace je představována číslicí 2.

	Obecná vnímaná účinnost		Osobní vnímaná účinnost	
	Průměr	Směr. odchylka	Průměr	Směr. odchylka
Vnitřní motivace (1)	3,477	0,859	4,454	0,521
Vnější motivace (2)	3,042	0,621	4,069	0,458

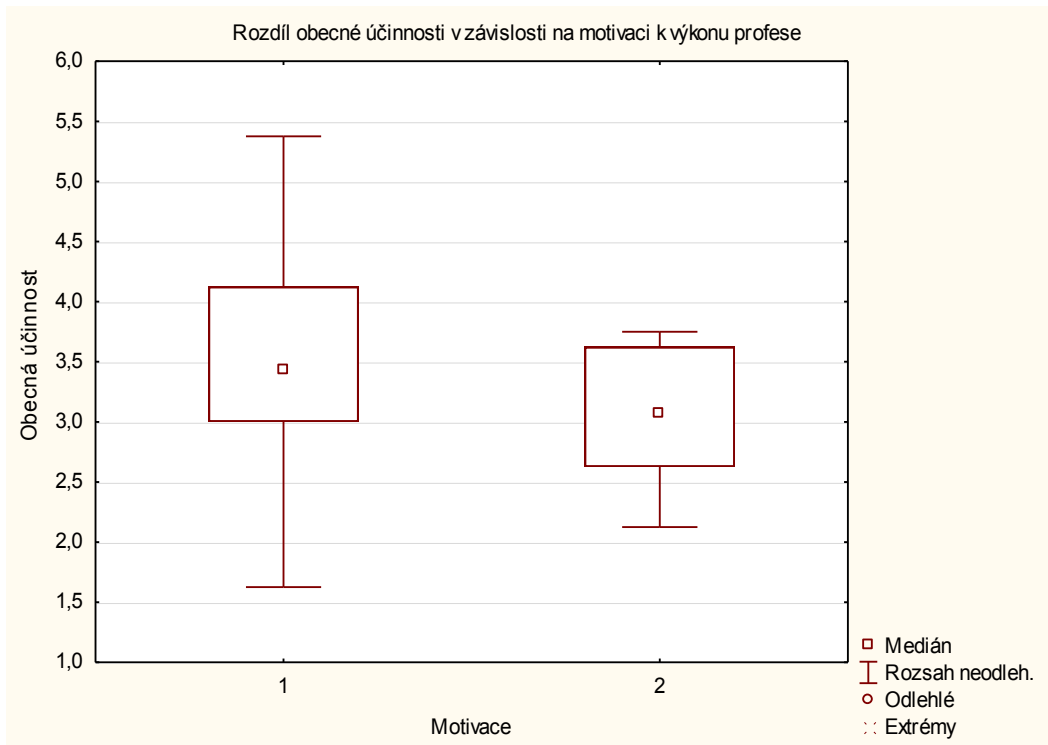
Tabulka 7 Rozdíly v míře vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu prof.

V tabulce 7 jsou uvedeny hodnoty, týkající se zjišťování rozdílů v míře vnímané vlastní účinnosti a motivace k výkonu profese.

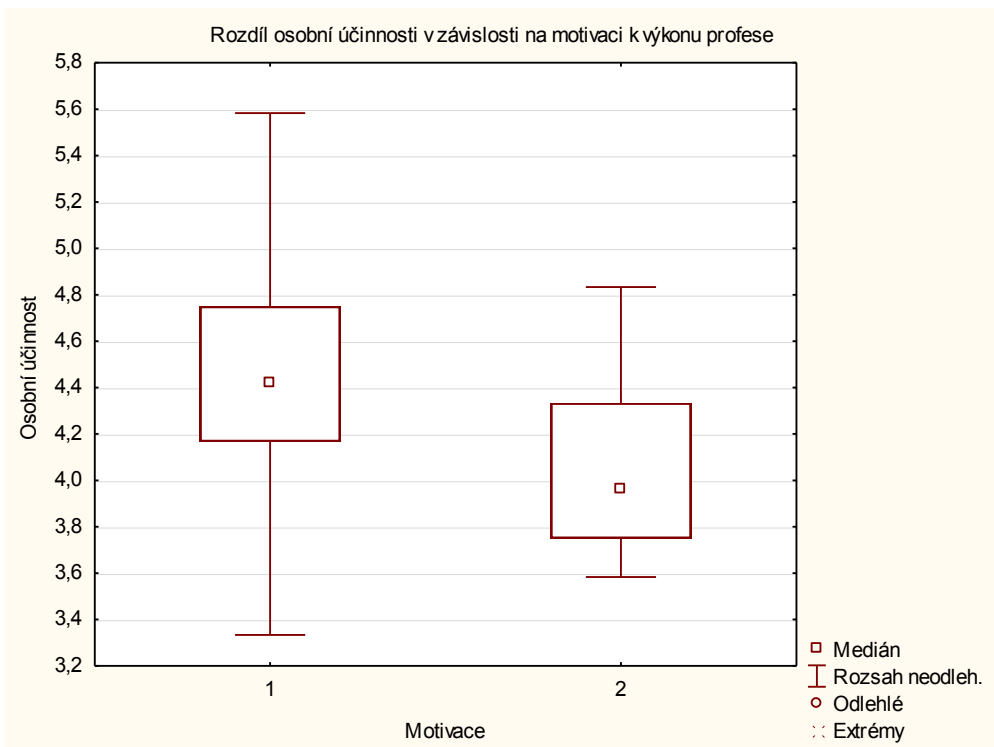
Klíčoví pracovníci, kteří jsou vnitřně motivovaní, dosahují v rámci obecné vnímané účinnosti 3,477 (0,859). Klíčové pracovníci, kteří jsou motivovaní z vnějšku, dosahují 3,042 (0,621). Z analýzy vyplývá, že míra obecné vnímané účinnosti se neliší v závislosti na typu motivace ($p = 0,232$). Na základě uvedených dat můžeme přijmout nulovou hypotézu.

V rámci osobní vnímané účinnosti dosahují klíčové pracovníci, kteří jsou motivováni vnitřně, hodnoty 4,454 (0,521). Klíčové pracovníci motivovaní z vnějšku dosahují hodnot 4,069 (0,458). Z analýzy konstatujeme, že míra osobní vnímané účinnosti se neliší v závislosti na typu motivace ($p = 0,086$). Na základě uvedených dat můžeme přijmout nulovou hypotézu.

Z toho vyplývá, že je-li pracovník motivován vnitřně či z vnějšku nehraje roli v tom, jaká je jeho obecná či osobní účinnost.

Graf 6 Obecná účinnost v závislosti na motivaci k výkonu profese

Graf 7 Osobní účinnost v závislosti na motivaci k výkonu

6 INTERPRETACE DAT (DISKUSE), DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V poslední kapitole shrneme vyzkoumané údaje, které vycházejí ze stanovených výzkumných cílů, otázek a hypotéz.

Dotazník byl standardizovaný, rozeslán elektronicky pomocí Google Forms e-mailem do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc po celé České republice, tzv. exhaustivním výběrem. Vyplnilo ho 66 respondentů. První tři položky v dotazníku byly identifikační údaje, z jakého kraje respondent pochází, jak dlouho vykonává profesi a co ho vedlo k výkonu této profese. Do výzkumu se zapojilo 12 krajů, 91% respondentů si zmíněnou profesi vybralo z důvodu vnitřní motivace (práce s dětmi, smysluplnost, pomoci dětem, možnost zlepšit jejich budoucnost atd.), zbylých 9% tuto profesi volila z vnější motivace (na základně pracovní doby, peněz či momentální nabídky práce).

První stanovená otázka měla zjistit **jaká je míra vnímaná vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc**

Z výsledků jsme vyvodili, že klíčoví pracovníci si více věří v osobní účinnosti než v obecné. Můžeme to přikládat k velkému vlivu rodiny, který má na každého jedince. Rodina jako taková bývá často nenahraditelná a zvyky z ní si neseme po celý náš život. Z toho důvodu je možné, že klíčoví pracovníci si věří spíše v oblastech, které mohou snadněji ovlivnit jako je příprava do školy, organizování činností dítěte dle jejich schopností. Další možností, proč si klíčoví pracovníci věří v těchto oblastech, může být, že dítě je v zařízení krátkodobě, proto jakékoliv snahy ovlivnit dítě (v rámci chování, motivace) mohou být zbytečné a někdy i nemožné.

Ale vezmeme-li to z celkového hlediska, tak míra vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nám ukazuje, že si pracovníci celkově více věří, než nevěří. Což může mít dobrý vliv na výkonnost pracovníků a také bude pravděpodobnějším pozitivním vlivem na dítě.

Druhá stanovená otázka měla zjistit, zda **existuje souvislost mezi vnímanou vlastní účinností a lety praxe pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc**. Dle analyzovaných dat obecné účinnosti v závislosti na letech praxe bylo zjištěno, že na základě výsledků můžeme přijmout nulovou hypotézu, což znamená, není mezi nimi žádná souvislost. V rámci osobní účinnosti v závislosti na letech praxe můžeme také přijmout nulovou hypotézu. Zamítnou nulou teorii jsme mohli třeba z důvodu, že klíčový pracovník

mohl být prvním rokem v zařízení, ale má již jiné zkušenosti například ze své vlastní výchovy či při výchově svých dětí, díky, kterým má vyšší míru účinnosti.

Třetí výzkumná otázka zjišťovala, zda **existují rozdíly mezi vnímanou vlastní účinností a motivací k výkonu profese**. U obecné účinnosti můžeme přijmout nulovou hypotézu. To znamená, že mezi mírou obecné vnímané účinnosti a motivací k výkonu profese neexistují významné rozdíly. V rámci osobní účinnosti bylo na základě vyhodnocených dat dosaženo stejného výsledku a to že mezi mírou osobní vnímanou účinností a motivací k výkonu profese neexistují významné rozdíly. Toto zjištění může znamenat, že člověk vnitřně motivovaný může mít stejnou míru účinnosti jako člověk, který je motivovaný z vnějšku.

Je třeba brát také v úvahu další faktory, které mohou být rozhodující pro míru účinnosti každého klíčového pracovníka. Faktory mohou být různorodé jako rodinné prostředí klíčového pracovníka, jeho temperament a další povahové rysy, vzdělání a také velký vliv má i vedení každého zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Doporučení pro praxi

Toto doporučení pro praxi je doporučení jako prevence před klesající mírou vnímané účinnosti a v také v rozvoji vnímané účinnosti, obecné tak i osobní.

V rámci doporučení pro praxi doporučujeme sjednotit terminologii pro klíčového pracovníka, požadavky na odbornost tohoto pracovníka a také sjednotit pravidla platící v zařízení.

Dále výhodu spatřujeme v možnosti tzv. sdílení zkušeností, v rámci zařízení, aby byla možnost pro nové pracovníky se poradit s již zkušenějšími kolegy a také další vzdělávání v rámci práce s dětmi.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala mírou vnímané vlastní účinnosti klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

První část této práce jsme věnovali teorii. Rozebrali jsme si o čem je vnímaná vlastní účinnost od kanadského psychologa Alberta Bandury. Řekli jsme si hlavní zdroje informací, procesy aktivované vnímanou vlastní účinností, oblasti této účinnosti a také faktory, ovlivňující vnímanou vlastní účinnost, které jsme si blíže představili. Dále jsme se věnovali přímo zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc jako místu působení klíčového pracovníka. Jelikož tato zařízení jsou zařízeními spadající pod sociálně právní ochranu dětí, tak jsme si definovali i tento orgán a také stručně jeho historii. Neméně důležitou podkapitolou této kapitoly je náhradní výchovná péče, která se člení na rodinnou a ústavní. Právě pod ústavní výchovu také spadá již zmíněné zařízení. V poslední třetí kapitole jsme rozebírali problematiku klíčového pracovníka, který není více definován v zákoně a tak není stanovena jeho odbornost.

Druhá část bakalářské práce byla praktická část, ve které jsme definovali výzkumné cíle, otázky a stanovili hypotézy. Také jsme definovali výzkumný soubor, stanovili způsob výběru a dále jsme určili, jakou techniku vyhodnocení použijeme. Další podkapitola v této praktické části se zaměřovala na samotnou analýzu dat. Byly vyhodnoceny odpovědi respondentů na každou položku, která byla ve standardizovaném dotazníku. Ten byl rozeslán elektronicky respondentům. V rámci obecné i osobní oblasti byly vypočítány průměrné hodnoty a směrodatná odchylka. Tyto hodnoty byly zaznačeny v tabulce, ze které byl pro lepší přehlednost vytvořen krabicový graf. Z průměrných hodnot odpovědí na každou položku byla vytvořena tabulka, kde uvádíme jak 5 nejlépe hodnocených, tak i 5 nejhůře hodnocených položek. Dále jsme analyzovali hypotézy. Hypotéza, zda existuje souvislost mezi vnímanou vlastní účinností a lety praxe, byla vyhodnocena pomocí koeficientu korelace. Výsledky jsme zaznačili do tabulky a také do grafického znázornění. Hypotéza, zda existují rozdíly mezi vnímanou vlastní účinností a motivací k výkonu profese, byla vyhodnocena pomocí t-testu. Výsledky této hypotézy byly dány též do tabulky a pro lepší zobrazení též do krabicového grafu. Poslední kapitola je věnován interpretaci dat a celkovému shrnutí výzkumu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BANDURA, Albert. *Self-efficacy: the exercise of control*. New York: W.H.Freeman and Company, c1997. ISBN 978-0-7167-2850-4.
- [2] BECHYŇOVÁ, Věra a kol. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: IREAS, 2007. ISBN 978-80-86684-47-5.
- [3] HAYES, Nicky. *Aplikovaná psychologie*. Přeložil Dagmar BREJLOVÁ. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-807-4.
- [4] HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3037-0.
- [5] HOSKOVCOVÁ, Simona. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada, 2006, 160s. Psyché. ISBN 80-247-1424-8.
- [6] HRBÁČKOVÁ, Karla a Anna PETR ŠAFRÁNKOVÁ. *Vnímání vlastní účinnosti pedagogických pracovníků v oblasti institucionální péče o děti a mládež*. Sociální pedagogika. 2015, 3(2), 9-24. ISSN 1805-8825.
- [7] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- [8] JANOUŠEK, Jaromír. *Sociálně kognitivní teorie Alberta Bandury*. Československá psychologie. Praha: Academia, 1992, 36(5), 385-398
- [9] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
- [10] KRAUSOVÁ, Lucie a Věra NOVOTNÁ. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, 2006. Právní rukověť. ISBN 80-7357-214-1.
- [11] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9.
- [12] MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: v kontextu plánování péče*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0522-7.

- [13] NAKONEČNÝ, Milan. *Obecná psychologie*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2015. ISBN 978-80-7387-929-7
- [14] NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5.
- [15] NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie téměř pro každého*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1198-6
- [16] PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4317-2.
- [17] PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3469-6.
- [18] ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. ISBN 978-80-86991-27-6.
- [19] VYMĚTAL, Jan. *Obecná psychoterapie*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2004, 339 s. Psyché. ISBN 80-247-0723-3.
- [20] WIEGEROVÁ, Adriana. *Self-efficacy: (osobne vnímaná zdatnosť) v edukačných súvislostiach*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2012. ISBN 978-80-10-02355-4.

Internetové zdroje

- [21] BANDURA, Albert. *Self-efficacy*. 1994 in RAMACHAUDRAN V.S. (Ed) Encyklopedia of human behavior (vol. 4, pp. 71-81) New York: AcademicPress. © 2009 [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://self-efficacy.webnode.cz/clanky/>
- [22] Ddnv.cz *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc* © 2011 [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <http://www.ddnv.cz/zdvop/>
- [23] Fod.cz *Klokánek* © 2012 – 2017.[online].[cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.fod.cz/nase-cinnost/klokanek>
- [24] [kr-stredocesky.cz](http://www.kr-stredocesky.cz) *Přehled ZDVOP podle sídla zařízení (stav k 1. 9. 2016)* © 2017.[online].[cit. 2017-01-02]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/poverene-osoby>

- [25] Křivohlavý, J., Schwarzer, R., Jerusalem, M. (1993): *Czech Adaptation of the General Self-Efficacy Scale* [online][cit. 10.3. 2017] Dostupné z: ><http://userpage.fu-berlin.de/~health/czec.htm>
- [26] Moravskoslezský kraj, *Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc*. [online]. [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: http://www.msk.cz/cz/socialni_oblast/zarizeni-pro-deti-vyzadujici-okamzitou-pomoc-40521/
- [27] Středisko náhradní rodinné péče. *Ústavní péče* © 2013-2016 [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/ustavni_pece
- [28] VANČÁKOVÁ, Martina. *Institucionální (ústavní) péče o dítě*. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/cz/nahradni-rodinna-pece/system-nahradni-rodinne-pece-v-cr/institucionalni-ustavni-pece-o-dite/>
- [29] WOOLFOLK, Anita E., Wayne K., HOY. *Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control*. *Journal of Educational Psychology*, 1990, 82, 81-91. [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://anitawoolfolkhoey.com/wp-content/uploads/2014/09/TES22-1u195b1.pdf>

Zákony

- [30] ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z: <https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2012-89>
- [31] ČESKO. Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <https://www.zakonypro lidi.cz/cs/2002-109>
- [32] ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z: <https://www.zakonypro lidi.cz/cs/1999-359>
- [33] ČESKO. Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související

zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2017 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-401>

- [34] ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE. Zákon č. 104/1991 Sb. In: *Sbírka zákonů*. 6.2.1991. [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupný také z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

Tzn. To znamená

Tzv. Tak zvaně

Atd. A tak dále

H Hypotéza

H₀ Hypotéza nulová

H_a Hypotéza alternativní

§ Paragraf

z. Zákon

č. Číslo

Sb. Sbírka

Max. Maximum

Min. Minimum

s. strana

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obrázek 1 Triadický reciproční determinant, B-osobnost P-chování E-vnější prostředí.....	14
Obrázek 2 Osobnostní typologie.....	16
Graf 1 Respondenti dle krajů	35
Graf 2 Dle motivace k výkonu profese	35
Graf 3 Obecná X osobní vnímaná účinnost	37
Graf 4 Obecná účinnost v závislosti na letech praxe	41
Graf 5 Osobní účinnost v závislosti na letech praxe.....	41
Graf 6 Obecná účinnost v závislosti na motivaci k výkonu profese.....	44
Graf 7 Osobní účinnost v závislosti na motivaci k výkonu	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Položky	34
Tabulka 2 Počet let v praxi	35
Tabulka 3 Hodnoty obecné a osobní účinnosti	37
Tabulka 4 Nejlépe hodnocených 5 položek	38
Tabulka 5 Nejhůře hodnocených 5 položek	39
Tabulka 6 Souvislost vnímané vlastní účinnosti v závislosti na letech praxe	40
Tabulka 7 Rozdíly v míře vnímané účinnosti v závislosti na motivaci k výkonu prof.	43

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I	Seznam zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
Příloha II.	Dotazník
Příloha III.	Průměrné hodnoty a směrodatné odchylky odpovědí a četnost odpovědí

PŘÍLOHA P I: SEZNAM ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI VYŽADUJÍCÍ OKAMŽITOU POMOC

Stav k 1.9.2016 (Středočeský kraj, © 2017)

	Název zařízení	Adresa zařízení
1.	ZDVOP FOD Klokánek	K Učilišti 165/15, 100 00 Praha 10 -Štěrb.
2.	ZDVOP FOD Klokánek	Láskova 1803/12, 140 00 Praha 4
3.	ZDVOP FOD Klokánek	Chabařovická 1125/4, 180 00 Praha 8
4.	Dům Přemysla Pittra pro děti	Karlovarská 337/19, 161 00 Praha 6
5.	Dětský domov Charlotty Masarykové	U Včely 176, 156 00 Praha 5 - Zbraslav
6.	DC s komplexní péčí a podpůrnou rodinnou terapií	Sulická 120, 140 00 Praha 4
7.	SOS Sluníčko Praha	Strakonická 78, 159 00 Praha 5 - Lahovice
8.	ZDVOP FOD Klokánek	Komenského 454, 253 01 Hostivice
9.	Dětské centrum Kladno, p.o.	Brjanská 3079, 272 04 Kladno
10.	Dětské centrum Kolín, p.o	Tylova 129, 280 00 Kolín
11.	Orlíček Přední Chlum, o.p.s.	Přední Chlum 23, 262 56 Milešov
12.	Dětské centrum Jihočeského kraje, o.p.s.	Radomyšlská 336, 386 01 Strakonice
13.	DD, Základní škola, Školní jídelna a Školní družina	Školní 319, 387 01 Volyně
14.	Dětské centrum Plzeň, p. o. - ZDVOP "Šneček"	Na Chmelnicích 6, 323 00 Plzeň
15.	Dětské centrum Plzeň, p. o. - ZDVOP "Šneček"	Partyzánská 55, 312 00 Plzeň (detaš.prac.)
16.	Dětský domov Staňkov - ZDVOP Robinson	Klenčí pod Čerchovem 117
17.	Dětský domov Staňkov - ZDVOP Robinson	Hradecká 482, 333 01 Stod (detaš.prac.)

18.	Dětský domov Trnová - ZDVOP Delfinek	Trnová 200, 330 13 Trnová
19.	ZDVOP FOD Klokánek	Rozvojová zóna 514, 340 21 Janovice nad Úhl.
20.	SOS Sluníčko I.	Svatošská 274, 360 07 Karlovy Vary – Doubí
21.	SOS Sluníčko II.	Svatošská 268, 360 07 Karlovy Vary – Doubí
22.	Kojenecké ústavy Ústeckého kraje, p.o	Husitská 1683, 434 01 Most

23.	ZDVOP "Most'áček"	K. H. Borovského 1146, 434 01 Most
24.	ZDVOP "Střekováček"	DD a ŠJ, Truhlářova 16, 400 03 Ústí nad Labem
25.	ZDVOP "Na Horách"	Dukelská 61, 431 86 Kovářská
26.	ZDVOP FOD Klokánek	Doubravská 639/12, 415 01 Teplice
27.	ZDVOP FOD Klokánek	Kamenný Vrch 5307, 430 04 Chomutov
28.	ZDVOP FOD Klokánek	Lva Tolstého 2987, 438 01 Žatec
29.	ZDVOP FOD Klokánek	Studentská 1139, 438 01 Žatec
30.	ZDVOP FOD Klokánek	Alšova 8, 412 01 Litoměřice
31.	ZDVOP FOD Klokánek	Rozcestí 788/4, 400 07 Ústí nad Labem
32.	ZDVOP Hvězdička	Tyršova 445, 471 25 Jablonné v Podještědí
33.	ZDVOP Paprsek při DC Sluníčko Liberec, p.o.	Pekárkova 572/5, 460 01 Liberec
34.	ZDVOP při DC Dvůr Králové nad La- bem	R.A. Dvorského 1710, 544 01 Dvůr Králové n. L.
35.	ZDVOP při Dětské ozdravně Království	Nový Nemojov 150, 544 01 Dvůr Králové n. L.
36.	ZDVOP při Dětském centru Veská	Veská 21, 533 04 Sezemice
37.	ZDVOP při Dětském domovu 1-3 Holice	Staroholická 354, 534 01 Holice
38.	ZDVOP při Dětském centru Svitavy	U Kojeneckého ústavu 2, 568 02 Svitavy
39.	ZDVOP Květináč	Květná 40, 572 01 Polička
40.	ZDVOP FOD Klokánek	Nerudova 880, 530 02 Pardubice
41.	Dětské centrum Jihlava	Jiráskova 2176/67, 586 01 Jihlava

42.	Trojlístek - centrum pro děti a rodinu Kamenice nad Lipou	Vítězslava Nováka 305, 394 70 Kamenice n/Lipou
43.	Dětský domov Nová Ves u Chotěboře	582 73 Nová Ves u Chotěboře 1
44.	Dětský domov Senožaty	394 56 Senožaty 199
45.	Dětský domov Telč	Štěpnická 111,588 56 Telč
46.	Chovánek - dětské centrum rodinného typu, p.o.	Vejrstova 1361/8,635 00 Brno

47.	Dětské centrum Znojmo, p.o.	ul. Mládeže 1020/10,669 02 Znojmo
48.	Dětské centrum Kyjova, p.o.	Strážovská 965, 697 33 Kyjov
49.	Krizové centrum pro děti a dospívající	Hapalova 1642/4, 621 00 Brno
50.	ZDVOP Křetín	Křetín 12, 679 62 Křetín
51.	ZDVOP FOD Klokánek	Michalova 4/2586, 628 00 Brno
52.	Dětské centrum Ostrůvek, p.o.	U Dětského domova 269,779 00 Olomouc
53.	Dětské centrum Ostrůvek, p.o.	Dolnomlýnská 13,787 01 Šumperk
54.	Středisko sociální prevence Olomouc, p. o.	Na Vozovce 26, 779 00 Olomouc
55.	ZDVOP FOD Klokánek	Švehlova 316, 783 86 Dlouhá Loučka
56.	ZDVOP FOD Klokánek	Peřinova 341/2,779 00 Olomouc
57.	Náruč	Syllabova 1306/20, Ostrava
58.	Dětské centrum Domeček, p. o.	Jedličkova 5, Ostrava
59.	Dětské centrum Čtyřlístek, p. o.	Nákladní 29, Opava
60.	Dětské centrum Čtyřlístek, p. o.	Hornická 8 , Havířov
61.	Dětský domov Janovice u Rýmařova, p. o.	Rýmařovská 34/1,793 42 Rýmařov
62.	ZDVOP Heřmánek	Náměstí O. Foltýna 267, 733 01 Karviná St.Město
63.	Dětský domov Srdce a Školní jídelna, p. o.	Vydmuchov 10/1835, 733 01 Karviná - Fryštát
64.	ZDVOP FOD Klokánek	Osada Míru 313,747 22 Dolní Benešov

65.	Dětské centrum Zlín, p.o.	Burešov 3675, 760 01 Zlín
66.	Kojenecké a dětské centrum,p.o.	Husova 15,757 01 Valašské Meziříčí
67.	Rodinné centrum Kroměříž, z.s.	Kollárova 658,767 01 Kroměříž

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK

Vnímaná vlastní účinnost klíčových pracovníků v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Dobrý den, jmenuji se Jana Stratilová, jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně obor Sociální pedagogika.

Ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci zabývající se problematikou ZDVOP.

Tento dotazník zkoumá jaký vliv, dle Vás klíčových pracovníků, máte na děti v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Děkuji za vyplnění!

V jakém kraji pracujete? (zakroužkujte)

1. Hlavní město Praha	8. Královehradecký kraj
2. Středočeský kraj	9. Pardubický kraj
3. Jihočeský kraj	10. Kraj Vysočina
4. Plzeňský kraj	11. Jihomoravský kraj
5. Karlovarský kraj	12. Olomoucký kraj
6. Ústecký kraj	13. Zlínský kraj
7. Liberecký kraj	14. Moravskoslezský kraj

Kolik let vykonáváte danou profesi? (napište číslo)

.....

Jaký je hlavní důvod, který Vás vedl k výběru této profese? (zakroužkujte)

1. Uspokojení z práce	9. Pocit odpovědnosti	17. Jiné:
2. Zájem	10. Peníze	
3. Práce s dětmi	11. Uznání od společnosti	
4. Smysluplnost	12. Benefity	
5. Víra	13. Možnost zlepšit chování dětí	
6. Poslání	14. Práce v sociální sféře	
7. Pomoc lidem, kteří to potřebují	15. Nebyla jiná nabídka práce	
8. Potěšení z odvedené práce	16. Pracovní doba	

Dle tvrzení zakroužkujte číslo na stupnici 1 -6

1= naprostý NESOUHLAS

6 = naprostý SOUHLAS

		<u>Naprostě nesouhlasím</u>					<u>Naprostě souhlasím</u>
		1	2	3	4	5	6
1.	Když dítě dodržuje daná pravidla, je to proto, že vynakládám větší úsilí.	1	2	3	4	5	6
2.	Mé působení na dítě ve volném čase v rámci zařízení má menší vliv než působení v rodinném prostředí.	1	2	3	4	5	6
3.	Jak se dítě chová, souvisí primárně s rodinným zázemím.	1	2	3	4	5	6
4.	Pokud děti nejsou disciplinované doma, je nepravděpodobné, že přijmou jakoukoliv disciplínu.	1	2	3	4	5	6
5.	Umím se vypořádat s každým problémem chování.	1	2	3	4	5	6
6.	Má-li dítě potíže se zvládnutím úkolu (např. domácí práce), obvykle jsem schopen/na ho upravit tak, aby to zvládlo.	1	2	3	4	5	6
7.	Když dítě dostane lepší známku ve škole než obvykle, je to proto, že jsem našel/a lepší způsob, jak jej připravit do školy.	1	2	3	4	5	6
8.	Když se opravdu snažím, dovedu pomoci s učením na výuku i nejproblematičtějším dětem.	1	2	3	4	5	6
9.	Jsem velmi omezen/á v tom, čeho můžu dosáhnout, protože původní prostředí dítěte má velký vliv na jeho chování.	1	2	3	4	5	6
10.	Nemám moc velký vliv na chování dítěte.	1	2	3	4	5	6
11.	Když se chování dítěte zlepšuje, je to proto, že jsem našel/a efektivnější přístup.	1	2	3	4	5	6
12.	Pokud dítě zvládne novou látku rychle, mohlo by to být proto, že jsem se mu dostatečně věnoval/a s přípravou do školy.	1	2	3	4	5	6
13.	Kdyby rodiče udělali pro své děti více, mohl/a bych udělat víc i	1	2	3	4	5	6

	já.						
14.	Pokud si dítě nepamatuje informace, které jsem říkal/a, vím, jak pomoci, aby si informace zapamatoval.	1	2	3	4	5	6
15.	Pokud se dítě chová rušivě a hlučně, dovedu ho zklidnit.	1	2	3	4	5	6
16.	Dokonce i pracovník s dobrými výchovnými schopnostmi nemusí zvládnout více dětí.	1	2	3	4	5	6
17.	Jestliže jeden z mých dětí nezvládne udělat požadovaný úkol, jsem schopen/a přesně posoudit, zda byl pro něj úkol příliš těžký.	1	2	3	4	5	6
18.	Když se hodně snažím, dovedu pomoci i nejproblematičtějším dětem.	1	2	3	4	5	6
19.	Motivace dětí nejde příliš ovlivnit, protože závisí na původním prostředí.	1	2	3	4	5	6
20.	Díky mému vzdělání a/nebo zkušenostem, jsem dobrý/á ve své profesi.	1	2	3	4	5	6

Připomínky:

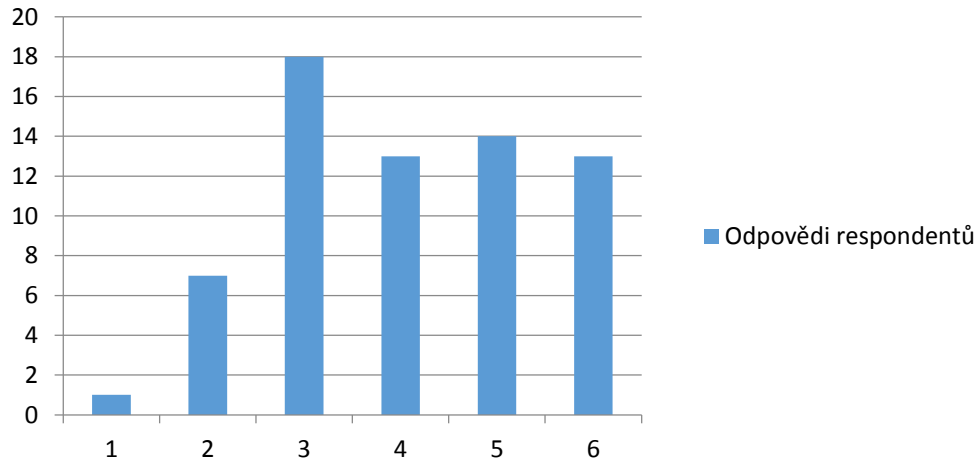
E-mail pro zaslání výsledků:

Děkuji za vyplnění!

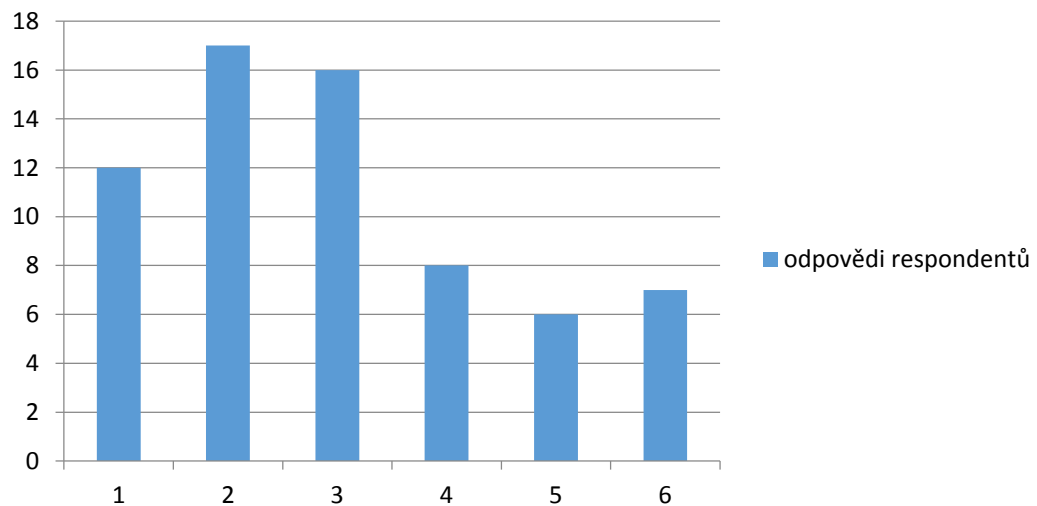
**PŘÍLOHA III. PRŮMĚRNÁ HODNOTA A SMĚRODATNÁ
ODCHYLKA ODPOVĚDÍ A ČETNOST ODPOVĚDÍ**

	Průměrná hodnota	Směrodatná odchylka
1.	4,08	1,36
2.	4,05	1,55
3.	2,35	1,22
4.	4,03	1,32
5.	4,08	1,32
6.	4,88	0,90
7.	4,14	1,09
8.	4,24	1,08
9.	3,30	1,31
10.	4,59	1,32
11.	4,45	0,96
12.	4,65	0,90
13.	2,97	1,67
14.	4,06	1,05
15.	4,79	0,89
16.	2,36	1,34
17.	4,70	0,93
18.	4,23	1,08
19.	3,85	1,48
20.	4,74	0,81

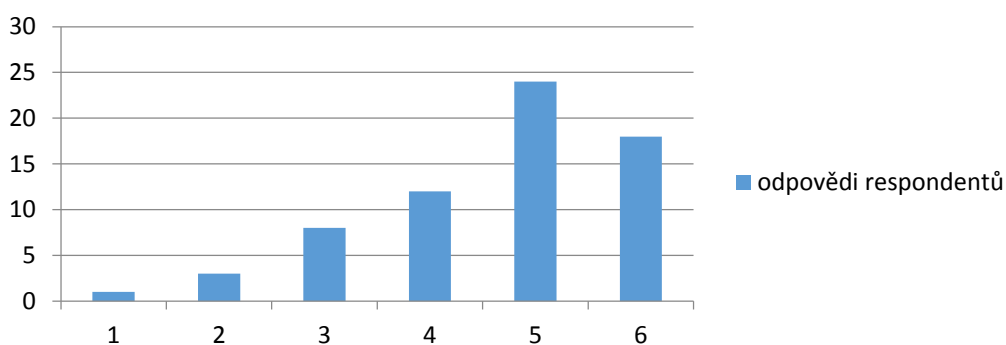
1. Když dítě dodržuje daná pravidla, je to proto, že vynakládám větší úsilí

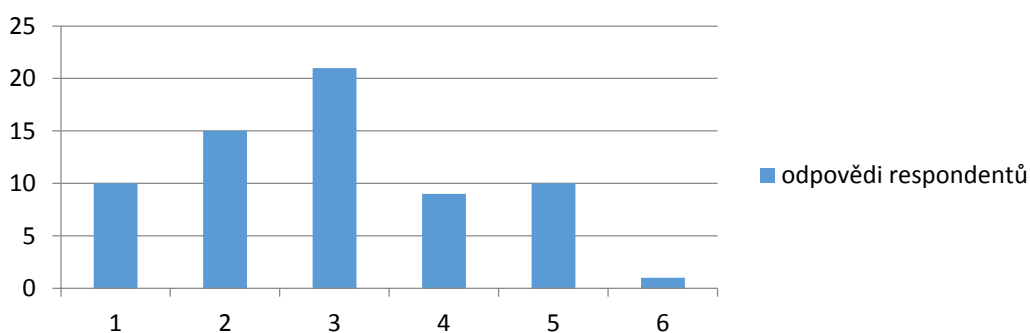
2. Mé působení na dítě ve volném čase v rámci zařízení má menší vliv, než působení v rodině

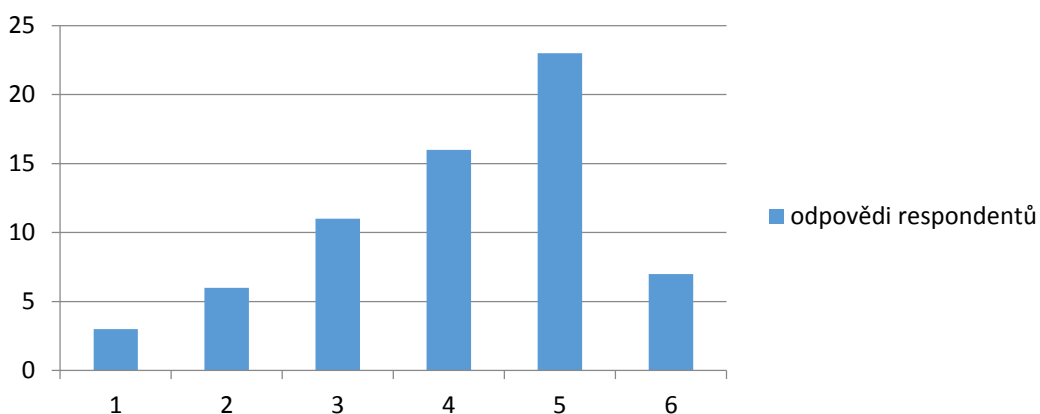
3. Jak se dítě chová souvisí primárně s rodinným zázemím

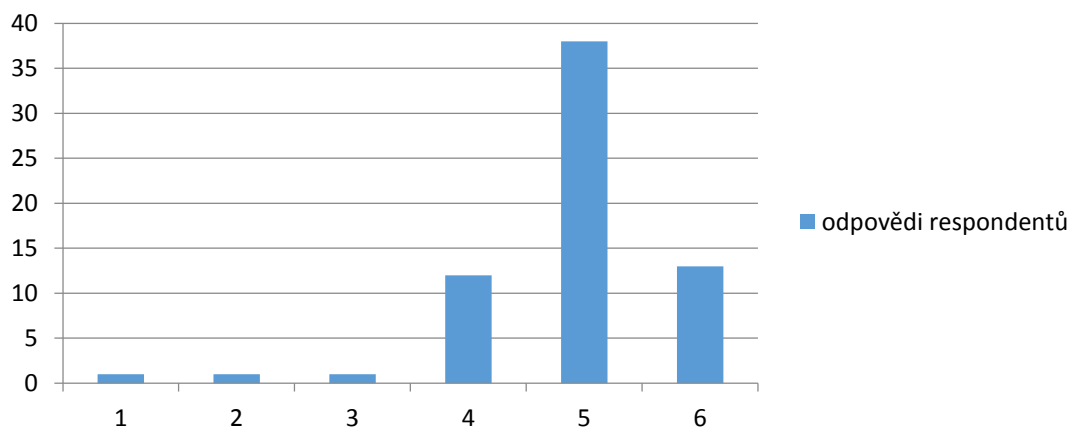
4. Pokud děti nejsou disciplinované doma, je nepravděpodobné, že přijmou jakoukoliv disciplínu.

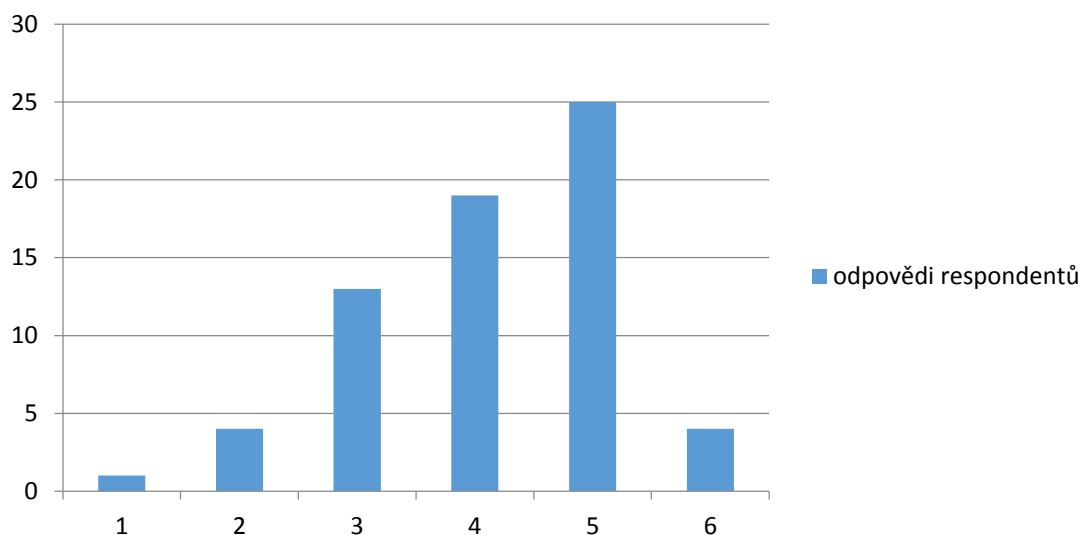
5. Umím se vypořádat s každým problémem chování

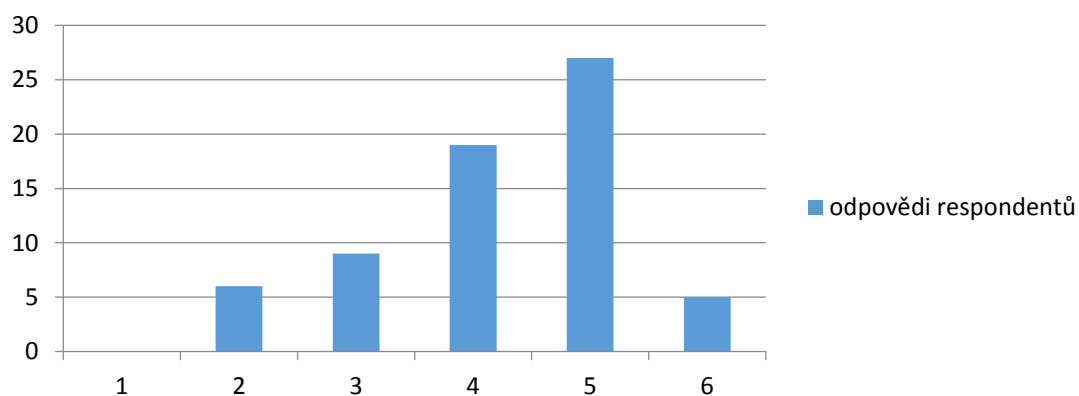
6. Má-li dítě potíže se zvládnutím úkolu (např.domácí práce), obvykle jsem schopen/a ho upravit tak, aby to zvládlo.

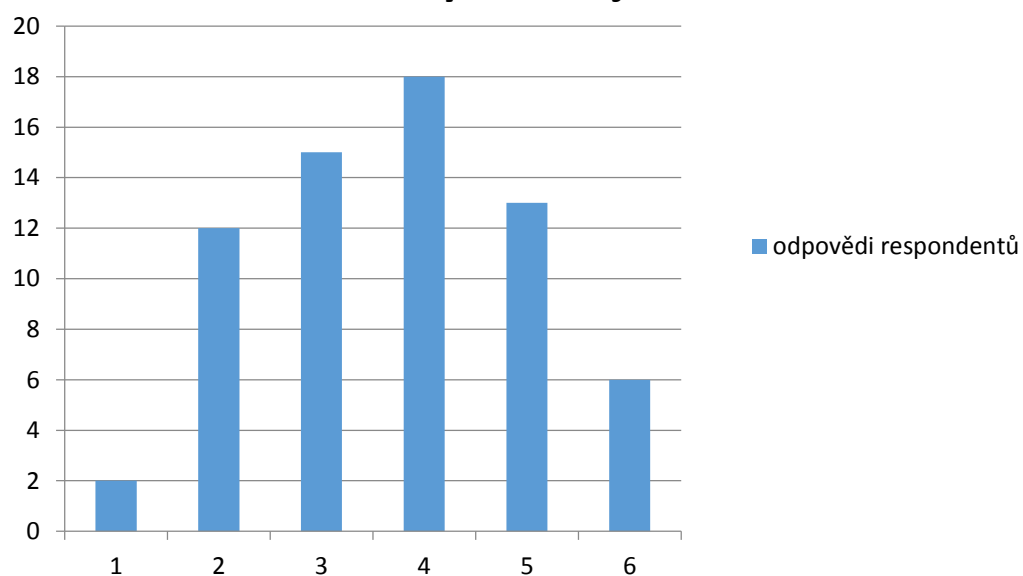
7. Když dítě dostane lepší známku ve škole než obvykle, je to proto, že jsem našel/a lepší způsob, jak jej připravovat do školy

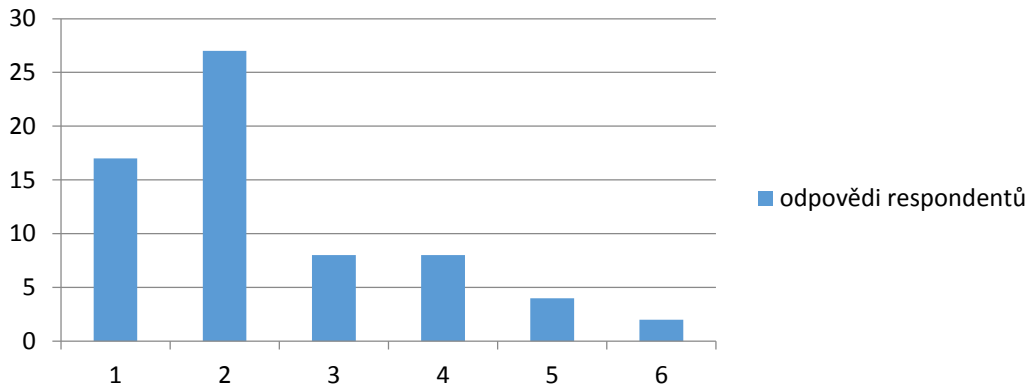
8. Když se opravdu snažím, dovedu pomoci s učením na výuku i nejproblematičtějším dětem.

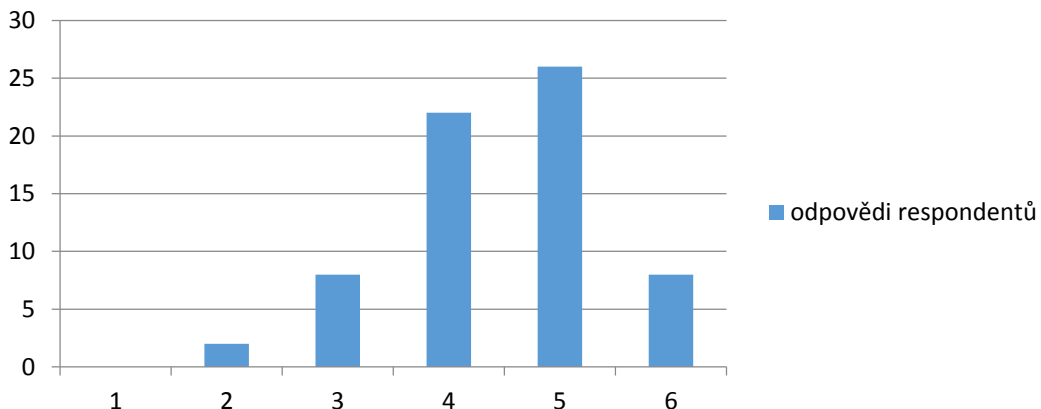
9. Jsem velmi omezen/á v tom, čeho můžu dosáhnout, protože původní prostředí dítěte má velký vliv na jeho chování.

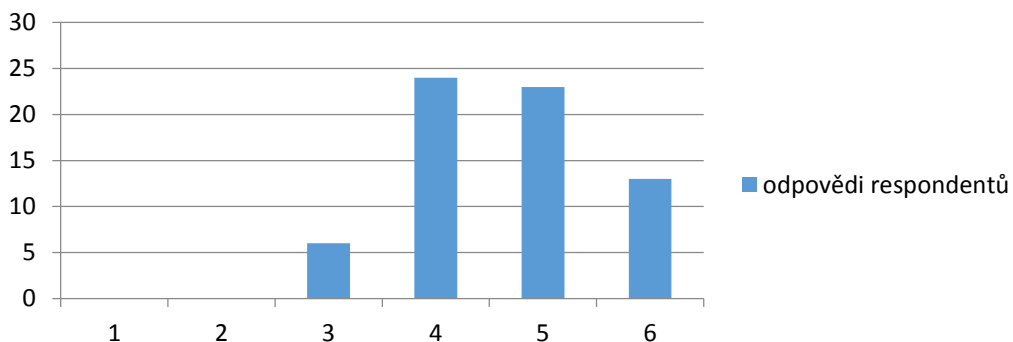
10. Nemám moc velký vliv na chování dítěte

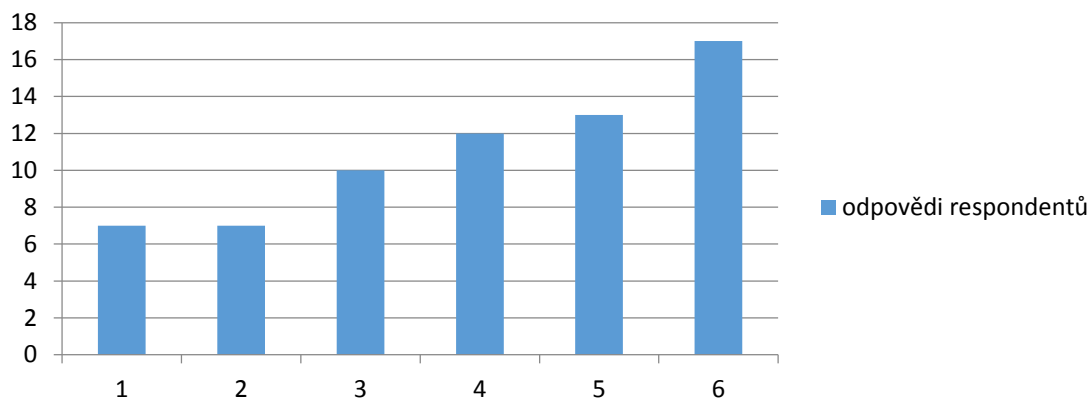
11. Když se chování dítěte zlepší, je to proto, že jsem našel/a efektivnější přístup

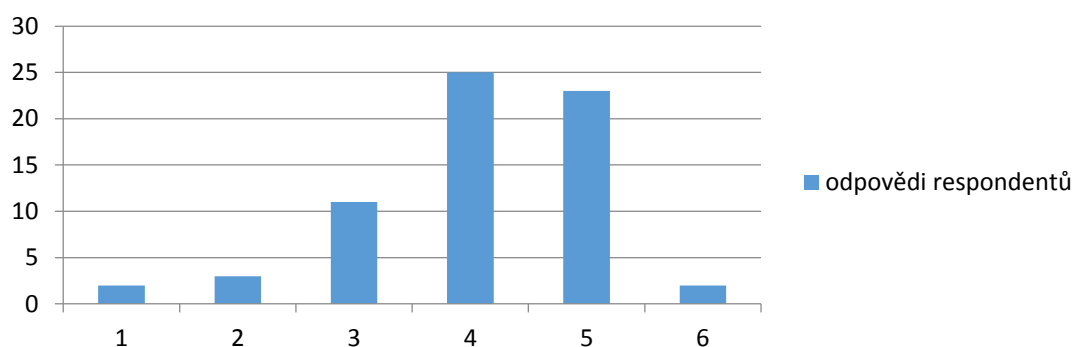
12. Pokud dítě zvládne novou látku rychle, mohlo by to být proto, že jsem se mu dostatečně věnoval/a s přípravou do školy.

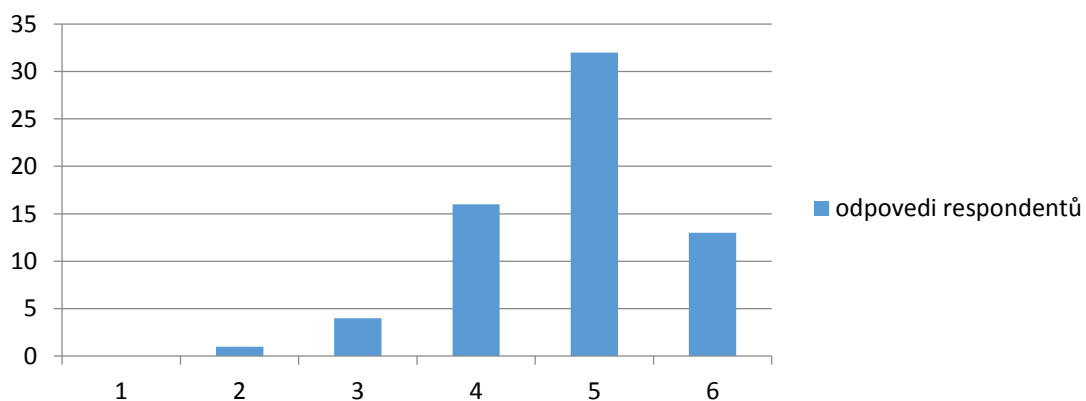
13. Kdyby rodiče udělali pro své děti více, mohl/a bych udělat víc i já.

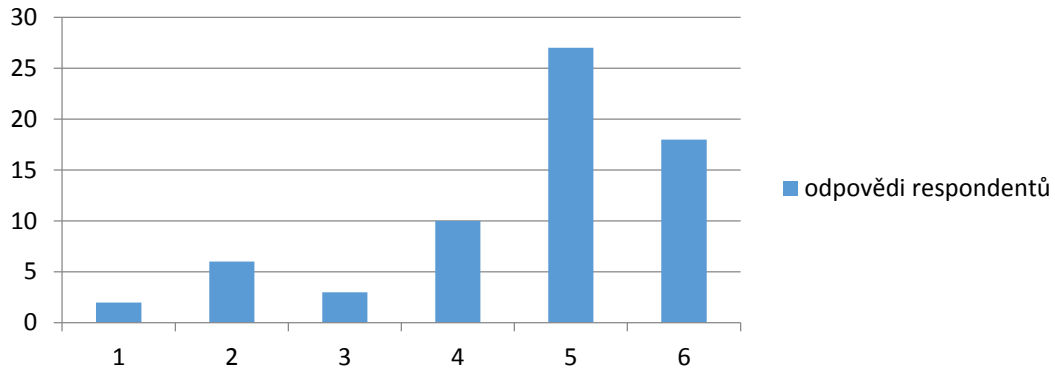
14. Pokud si dítě nepamatuje informace, které jsem říkal/a, vím, jak mu pomoci, aby si informace zapamatovalo.

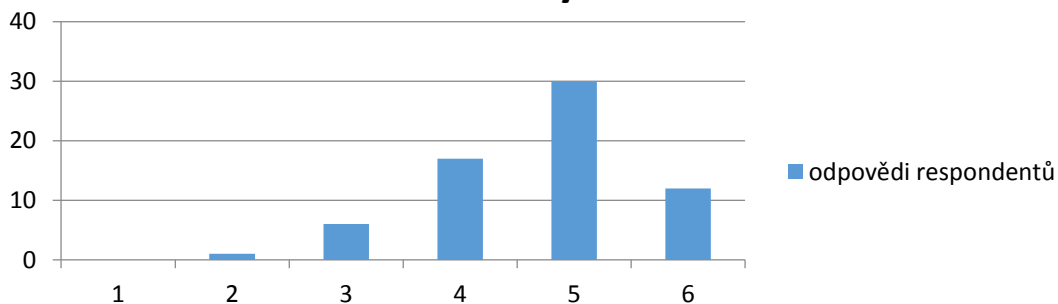
15. Pokud se dítě chová rušivě a hlučně, dovedu ho zklidnit.

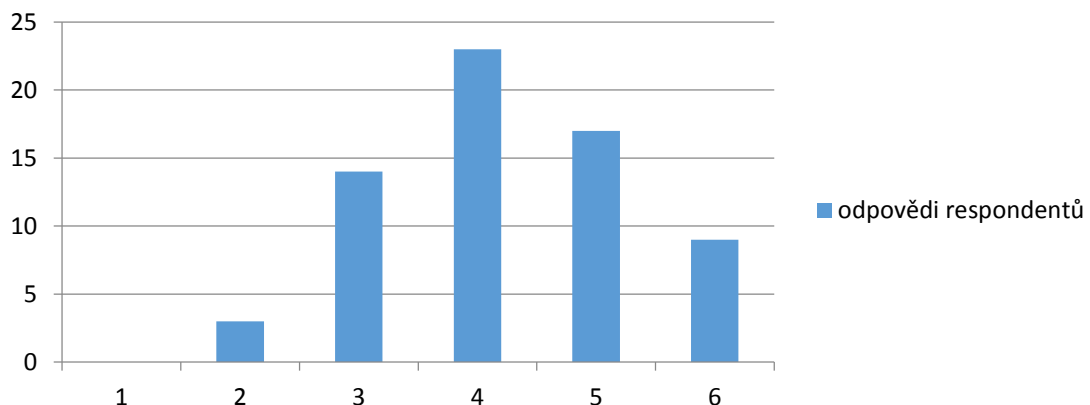
16. Dokonce i pracovník s dobrými výchovnými schopnostmi nemusí zvládnout více dětí.

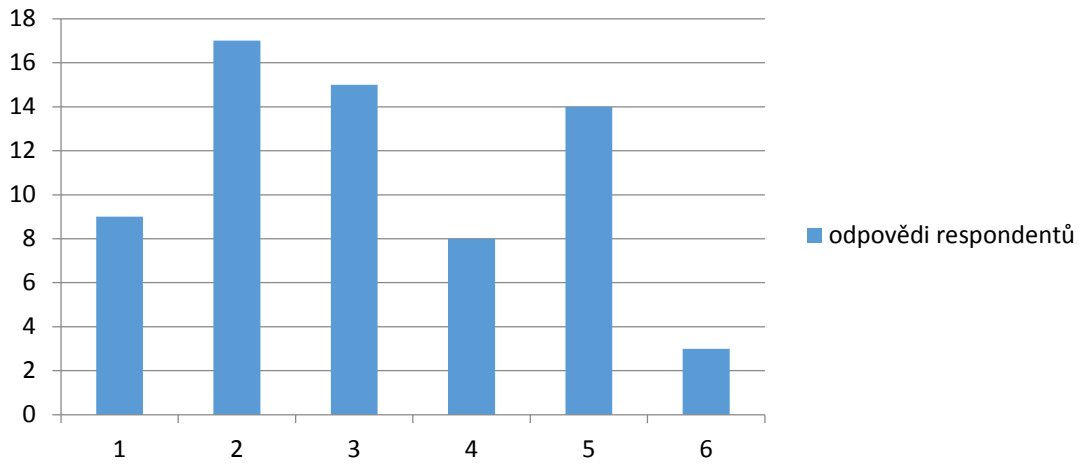
17. Jestliže jedno z mých dětí nezvládne udělat požadovaný úkol, jsem schopen/a přesně posoudit, zda pro něj byl úkol příliš těžký.

18. Když se hodně snažím, dovedu pomoci u nejproblematičtějším dětem

19. Motivace dětí nejde příliš ovlivnit, protože závisí na původním prostředí.

20. Díky mému vzdělání a/nebo zkušenostem, jsem dobrý/á ve své profesi

